

Ситуація: Фізична особа – підприємець (далі – ФОП) є платником єдиного податку третьої групи та планує здійснювати продаж товарів через мережу Інтернет:

1. Монети, випущені Національним банком України, а саме:
  - пам'ятні монети та медалі із звичайних металів (нейзильберу, біметалеві тощо);
  - обігові та обігові пам'ятні монети із звичайних металів (зокрема зі сталі з латунним та нікелевим покриттям тощо);
  - пам'ятні та сувенірні монети з дорогоцінних металів (золота та срібла);
  - інвестиційні монети з дорогоцінних металів (золота та срібла).
2. Обігові, пам'ятні та сувенірні банкноти, випущені Національним банком України.
3. Філателістичну продукцію, випущену АТ «Укрпошта», зокрема:
  - стандартні поштові марки;
  - художні поштові марки;
  - конверти першого дня;
  - картмаксимуми;
  - буклети з марками та іншу подібну продукцію.
4. Іноземну філателістичну продукцію, зокрема стандартні та художні поштові марки, тощо.

Питання 1: Чи має право ФОП – платник єдиного податку (зокрема, але не виключно платник єдиного податку третьої групи) здійснювати продаж монет, випущених Національним банком України, а саме:

- пам'ятні монети та медалі із звичайних металів (нейзильберу, біметалеві тощо);
- обігові та обігові пам'ятні монети із звичайних металів (зокрема зі сталі з латунним та нікелевим покриттям тощо);
- пам'ятні та сувенірні монети з дорогоцінних металів (золота та срібла)?

Питання 2: Чи має право ФОП – платник єдиного податку (зокрема, але не виключно платник єдиного податку третьої групи) здійснювати продаж обігових, сувенірних та пам'ятних банкнот, випущених Національним банком України?

Питання 3: Чи має право ФОП – платник єдиного податку (зокрема, але не виключно платник єдиного податку третьої групи) здійснювати продаж філателістичної продукції випущеної АТ «Укрпошта», зокрема:

- стандартних та художніх поштових марок;
- конверти першого дня;
- картмаксимуми;
- буклети з марками тощо?.

Відповідь: Правові засади здійснення валютних операцій, валютного регулювання та валютного нагляду, права та обов'язки суб'єктів валютних операцій і уповноважених установ, а також відповідальність за порушення ними валютного законодавства визначено Законом України від 21 червня 2018 року № 2473-VIII «Про валюту і валютні операції» (далі – Закон № 2473).

Визначення понять, що вживаються у Законі № 2473, зазначені у статті 1 Закону № 2473, а саме:

валютна операція – це операція, що має хоча б одну з таких ознак:

а) операція, пов'язана з переходом права власності на валютні цінності та (або) права вимоги і пов'язаних з цим зобов'язань, предметом яких є валютні цінності, між резидентами, нерезидентами, а також резидентами і нерезидентами, крім операцій, що здійснюються між резидентами, якщо такими валютними цінностями є національна валюта;

б) торгівля валютними цінностями;

в) транскордонний переказ валютних цінностей та транскордонне переміщення валютних цінностей (пункт 1 частини першої статті 1 Закону № 2473);

валютні цінності – це національна валюта (гривня), іноземна валюта та банківські метали;

національна валюта (гривня), зокрема це грошові знаки грошової одиниці України – гривні у вигляді банкнот, монет, у тому числі обігових, пам'ятних та ювілейних монет, і в інших формах, що перебувають в обігу та є законним платіжним засобом на території України, а також вилучені або такі, що вилучаються з обігу, але підлягають обміну на грошові знаки, що перебувають в обігу (пункт 4 частини першої статті 1 Закону № 2473);

суб'єктами валютних операцій є резиденти та (або) нерезиденти, які здійснюють валютні операції (пункт 10 частини першої статті 1 Закону № 2473).

При цьому відповідно до пункту 13 статті 1 Закону України від 18 листопада 1997 року № 637/97-ВР «Про державне регулювання видобутку, виробництва і використання дорогоцінних металів і дорогоцінного каміння та контроль за операціями з ними», із змінами, банківські метали – це золото, срібло, платина, метали платинової групи, доведені (афіновані) до найвищих проб у зливках і порошках, що мають сертифікат якості, а також монети, вироблені з дорогоцінних металів.

Постановою Правління Національного банку України від 30 травня 2012 року № 213 затверджена Інструкція про організацію виготовлення, випуску в обіг і реалізації пам'ятних та інвестиційних монет України, сувенірної продукції (далі – Інструкція), відповідно до якої:

інвестиційні монети України (далі – інвестиційні монети) – монети, вироблені з дорогоцінних металів з пробами для золота – 999,9, для срібла – 999,9, для платини – 999,5, які призначені для інвестування та накопичення (абзац четвертий пункту 1.2 Інструкції);

пам'ятні монети України (далі – пам'ятні монети) – монети із дорогоцінних або недорогоцінних металів, які виготовлені із застосуванням спеціальних технологій, що забезпечують підвищену якість монет, і випускаються в обіг Національним банком обмеженими тиражами з нагоди

відзначення ювілейних дат, пам'ятних подій історії та сучасності, заходів з охорони навколишнього природного середовища, інших подій суспільного життя (абзац дев'ятий пункту 1.2 Інструкції);

нумізматична продукція Національного банку – пам'ятні монети України з дорогоцінних та недорогоцінних металів, пам'ятні банкноти, сувенірна продукція з недорогоцінних металів [вироби з використанням розмінних і обігових монет або банкнот національної валюти України, у тому числі в сувенірній упаковці, нерозрізані аркуші банкнот, а також вироби, які не містять монет або банкнот національної валюти та не виконують функції засобу платежу (медалі, сувенірні монети та банкноти тощо)], сувенірна продукція з дорогоцінних металів [вироби з дорогоцінних металів, які не містять монет або банкнот національної валюти та не виконують функції засобу платежу (сувенірні срібні гривні, сувенірні вироби, які імітують банкноти, медалі тощо), сувенірні монети (абзац шостий пункту 1.2 Інструкції)].

Право резидентів та нерезидентів здійснювати валютні операції передбачено статтею 4 Закону № 2473.

Статтею 6 Закону № 2473 визначено, що торгівля валютними цінностями здійснюється виключно через уповноважені установи, які отримали ліцензію на таку діяльність відповідно до статті 9 Закону № 2473.

Структура валютного ринку України, умови та порядок торгівлі іноземною валютою та банківськими металами на валютному ринку України визначаються нормативно-правовими актами Національного банку України з урахуванням вимог частини п'ятої статті 4 Закону № 2473.

Правові засади застосування спрощеної системи оподаткування, обліку та звітності, а також справляння єдиного податку визначено главою 1 розділу XIV Податкового кодексу України (далі – Кодекс).

Відповідно до підпункту 3 пункту 291.4 статті 291 Кодексу до платників єдиного податку, які відносяться до третьої групи, належать, зокрема, фізичні особи – підприємці, які не використовують працю найманих осіб або кількість осіб, які перебувають з ними у трудових відносинах, не обмежена, та юридичні особи – суб'єкти господарювання будь-якої організаційно-правової форми, у яких протягом календарного року обсяг доходу не перевищує 1167 розмірів мінімальної заробітної плати, встановленої законом на 01 січня податкового (звітного) року.

Водночас, нормами пункту 291.5 статті 291 Кодексу визначено обмеження щодо здійснення видів діяльності для суб'єктів господарювання, зокрема, фізичних осіб – підприємців – платників єдиного податку першої – третьої груп.

При цьому згідно з пунктом 291.5 статті 291 Кодексу не можуть бути платниками єдиного податку першої – третьої груп суб'єкти господарювання (юридичні особи та фізичні особи – підприємці), які здійснюють, зокрема:

обмін іноземної валюти (підпункт 2 підпункту 291.5.1 пункту 291.5 статті 291 Кодексу);

видобуток, виробництво, реалізацію дорогоцінних металів і дорогоцінного каміння, у тому числі органогенного утворення (крім виробництва, постачання,

продажу (реалізації) ювелірних та побутових виробів з дорогоцінних металів, дорогоцінного каміння, дорогоцінного каміння органогенного утворення та напівдорогоцінного каміння) (підпункт 4 підпункту 291.5.1 пункту 291.5 статті 291 Кодексу);

діяльність з продажу предметів мистецтва та антикваріату, діяльність з організації торгів (аукціонів) виробами мистецтва, предметами колекціонування або антикваріату (підпункт 9 підпункту 291.5.1 пункту 291.5 статті 291 Кодексу).

Відповідно до Правил торгівлі антикварними речами, затверджених наказом Міністерства економіки з питань європейської інтеграції України та Міністерства культури і мистецтв України від 29.12.2001 № 322/795 (далі – Правила), антикварні речі – це такі культурні цінності, як об'єкти матеріальної та духовної культури, що мають художнє, історичне, етнографічне та наукове значення, підлягають збереженню, відтворенню та охороні і створені понад 50 років.

Порядок продажу антикварних речей через підприємства торгівлі або на аукціонах визначено статтями 2 та 3 Правил.

Крім того, оскільки інші розділи Кодексу, крім розділу V Кодексу, не містять визначення поняття «вироби мистецтва, предмети колекціонування або антикваріату», то для застосування норм статті 291 Кодексу використовується поняття, наведене у пункті 210.2 статті 210 розділу V Кодексу.

Так, відповідно до пункту 210.2 статті 210 Кодексу культурні цінності – це вироби мистецтва, предмети колекціонування або антикваріату – товари, що належать до товарних позицій за кодами 9701 – 9706 згідно з УКТ ЗЕД.

Згідно з підпунктом 1 пункту 292.1 статті 292 Кодексу доходом для фізичної особи – підприємця – платника єдиного податку є дохід, отриманий протягом податкового (звітного) періоду в грошовій формі (готівковій та/або безготівковій); матеріальній або нематеріальній формі, визначеній пунктом 292.3 статті 292 Кодексу. При цьому до доходу не включаються отримані такою фізичною особою пасивні доходи у вигляді процентів, дивідендів, роялті, страхові виплати і відшкодування, доходи у вигляді бюджетних грантів, а також доходи, отримані від продажу рухомого та нерухомого майна, яке належить на праві власності фізичній особі та використовується в її господарській діяльності.

Датою отримання доходу платника єдиного податку є дата надходження коштів платнику єдиного податку у грошовій (готівковій або безготівковій) формі, дата підписання платником єдиного податку акта приймання – передачі безоплатно отриманих товарів (робіт, послуг) (пункт 292.6 статті 292 Кодексу).

Отже, фізична особа – підприємець – платник єдиного податку, має право здійснювати діяльність з продажу через мережу інтернет виключно монет та банкнот, а також марок, які не є предметами мистецтва та антикваріату, не виготовлені з дорогоцінних металів та не відносяться до іноземної валюти.

Враховуючи викладене, фізична особа – підприємець – платник єдиного податку (продавець) має право перебувати на спрощеній системі оподаткування за умови дотримання критеріїв, визначених підпунктом 2 пункту 291.4

статті 291 Кодексу та з врахуванням обмежень в частині обрання видів господарської діяльності, визначених пунктом 291.5 статті 295 Кодексу.

Водночас, відповідно до пункту 14 статті 7 Закону України від 20 травня 1999 року № 679-XIV «Про Національний банк України» НБУ, зокрема, здійснює валютне регулювання, визначає порядок виконання операцій в іноземній валюті, організовує і здійснює валютний нагляд за уповноваженими установами.

Ситуація: Благодійний фонд здійснює збір готівкових благодійних внесків через благодійні скриньки під час заходів, які проводяться у різних місцях, у тому числі на виїзді. Збір коштів може тривати декілька календарних днів поспіль.

Питання 1: Яким чином та у які строки мають бути оприбутковані готівкові кошти, зібрані через благодійну скриньку, у касі благодійного фонду: щоденно або після завершення строку збору коштів?

Питання 2: Чи встановлені чинним законодавством граничні строки оприбуткування благодійних готівкових коштів, зібраних через скриньки?

Відповідь на питання 1 та 2: Відповідно до частини першої статті 6 Закону України від 05 липня 2012 року № 5073- VI «Про благодійну діяльність та благодійні організації» (далі – Закон № 5073) благодійною пожертвою визнається безоплатна передача благодійником коштів, іншого майна, майнових прав у власність набувачів благодійної допомоги для досягнення певних, наперед обумовлених цілей благодійної діяльності, відповідно до цього Закону.

Відповідно до статті 7 Закону № 5073 публічний збір благодійних пожертв може здійснюватися особами від імені благодійної організації, на користь благодійної організації від власного імені, а також від імені або на користь інших бенефіціарів (крім благодійних організацій).

В залежності від категорії осіб, які здійснюють публічний збір благодійних пожертв, Законом № 5073 встановлюються вимоги щодо наявності довіреності або контракту (договору) між такими особами та благодійними організаціями, які повинні визначати, зокрема, цілі, місце і строк збору коштів, порядок їх використання, обліку та звітності, відповідальність тощо.

Постановою Правління Національного банку України від 29.12.2017 № 148 затверджено Положення про ведення касових операцій у національній валюті в Україні (далі – Положення), що визначає порядок ведення касових операцій у національній валюті України юридичними особами (крім банків) та їх відокремленими підрозділами незалежно від організаційно-правової форми та форми власності (далі – підприємства), органами державної влади та органами місцевого самоврядування під час здійснення ними діяльності з виробництва, реалізації, придбання товарів чи іншої господарської діяльності (далі – установи), фізичними особами, які здійснюють підприємницьку діяльність (далі – фізичні особи – підприємці) (далі разом у тексті – суб'єкти господарювання), фізичними особами.

Згідно з підпунктом 2 пункту 58 розділу VI Положення готівка, що надходить до кас, повинна своєчасно та в повній сумі оприбутковуватися.

Оприбуткуванням готівки в касах установ/підприємств та їх відокремлених підрозділів, які проводять готівкові розрахунки із застосуванням реєстраторів розрахункових операцій та з оформленням їх касовими ордерами і веденням касової книги, є здійснення обліку готівки в повній сумі її фактичних надходжень у касовій книзі на підставі прибуткових касових ордерів.

Оприбуткуванням готівки в касах суб'єктів господарювання, які проводять готівкові розрахунки із застосуванням книг обліку розрахункових операцій без застосування реєстраторів розрахункових операцій РРО, є занесення даних розрахункових квитанцій до книг обліку розрахункових операцій.

При цьому, відповідно до абзацу першого пункту 12 розділу II Положення установа/підприємство на підставі цього Положення зобов'язане розробити та затвердити внутрішнім документом порядок оприбуткування готівки в касі установи/підприємства, у якому максимально врахувати особливості роботи як установи/підприємства, так і його відокремлених підрозділів [внутрішній трудовий розпорядок, режим роботи, графіки змінності, порядок та особливості здавання готівкової виручки (готівки) до банку]. Для відокремлених підрозділів установи/підприємства порядок оприбуткування готівки в касі встановлюється та доводиться внутрішніми документами установи/підприємства. Розроблений порядок повинен відповідати вимогам цього Положення та не суперечити законодавству України.

Суми готівки, що оприбутковуються, повинні відповідати сумах, визначеним у відповідних касових (розрахункових) документах.

Згідно з пунктом 11 розділу II Положення готівка, що надходить до кас, оприбутковується в день одержання готівки в повній сумі.

Відповідно до Порядку здійснення публічного збору благодійних пожертв для забезпечення бойової, мобілізаційної готовності, боєздатності та функціонування Збройних Сил України, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 30 червня 2015 року № 451, збір благодійних пожертв готівкою здійснюється в опломбовані або опечатані благодійною організацією скриньки, яким присвоєні індивідуальні інвентарні (номенклатурні) номери.

Збір благодійних пожертв готівкою здійснюється виключно в місцях, визначених у довіреності керівника благодійної організації або договорі про благодійну діяльність, укладеному з благодійною організацією.

Установлення скриньок у торговельних центрах або інших громадських місцях може здійснюватися за умови забезпечення належного контролю за їх збереженням, а їх розкриття здійснюється в службовому приміщенні благодійної організації комісією, склад якої затверджується керівником благодійної організації.

За результатами розкриття скриньки комісією складається акт, в якому відображається інформація щодо суми зібраних благодійних пожертв готівкою.

Після складення акта готівка обліковується і здається в касу благодійної організації та/або зараховується на банківський рахунок благодійної організації.

З огляду на викладене та як відповідь на питання 1 повідомляємо, що готівкові кошти, зібрані благодійним фондом через благодійну скриньку, підлягають оприбуткуванню у день розкриття такої благодійної скриньки.

З урахуванням відповіді на питання 1 та як відповідь на питання 2 повідомляємо, що граничним строком оприбуткування готівкових коштів, зібраних через благодійні скриньки, буде день розкриття таких благодійних скриньок.

При цьому звертаємо увагу, що відповідно до абзацу першого пункту 12 розділу II Положення установа/підприємство на підставі цього Положення зобов'язане розробити та затвердити внутрішнім документом порядок оприбуткування готівки в касі установи/підприємства, у якому максимально врахувати особливості роботи як установи/підприємства, так і його відокремлених підрозділів (внутрішній трудовий розпорядок, режим роботи, графіки змінності, порядок та особливості здавання готівкової виручки (готівки) до банку).

Розроблений порядок повинен відповідати вимогам цього Положення та не суперечити законодавству України.

Ситуація: Станом на звітну дату сума заборгованості перед нерезидентом-постачальником за інвойсом № 1 становить 5 500 євро (менше еквівалента 400 000 грн), водночас за інвойсом № 2 наявна переплата у сумі 1 000 євро (також менше еквівалента 400 000 грн).

Обидва інвойси оформлені в межах господарських відносин з одним нерезидентом-постачальником.

Питання 1: Чи підлягає переплата за інвойсом № 2 валютному нагляду щодо дотримання граничних строків розрахунків за імпортними операціями?

Питання 2: Чи допускається проведення заліку переплати за інвойсом № 2 в рахунок погашення заборгованості за інвойсом № 1:

у межах одного договору з нерезидентом;

у межах різних договорів з одним і тим самим нерезидентом-постачальником?

Відповідь на питання 1 та 2: У Законі № 2473 визначено правові засади здійснення валютних операцій, валютного регулювання та валютного нагляду, права та обов'язки суб'єктів валютних операцій і уповноважених установ та встановлено відповідальність за порушення ними валютного законодавства.

Метою Закону № 2473 є забезпечення єдиної державної політики у сфері валютних операцій та вільного здійснення валютних операцій на території України.

У Законі № 2473 визначено, що валютним наглядом є система заходів, спрямованих на забезпечення дотримання суб'єктами валютних операцій і уповноваженими установами валютного законодавства.

Суб'єктами валютних операцій є резиденти та (або) нерезиденти, які здійснюють валютні операції.

Тобто валютний нагляд здійснюється за валютними операціями, які мають ознаки, визначені у пункті 1 частини першої статті 1 Закону № 2473, а не за «інвойсами».

Зазначаємо, що валютний нагляд поширюється на операцію з імпорту товарів у разі здійснення резидентом України оплати за товар, а нерезидентом не була здійснена за цією операцією поставка товару з оформленням відповідної митної декларації.

У частині першій статті 13 Закону № 2473 визначено, що Національний банк України (далі – НБУ) наділений правом встановлення:

граничних строків розрахунків за операціями з експорту та імпорту товарів;

винятків та (або) особливостей запровадження цього заходу захисту для окремих товарів та (або) галузей економіки за поданням Кабінету Міністрів України;

мінімальних граничних сум операцій з експорту та імпорту товарів, на які поширюються встановлені відповідно до цього Закону граничні строки розрахунків за операціями з експорту та імпорту товарів.

Слід врахувати, що вимоги статті 13 Закону № 2473 є імперативними, тобто такими, що підлягають безумовному виконанню і не допускають альтернативних варіантів.

У частині третій статті 13 Закону № 2473 визначено, що у разі встановлення НБУ граничного строку розрахунків за операціями резидентів з імпорту товарів їх поставка має здійснюватися у строки, зазначені в договорах, але не пізніше встановленого НБУ граничного строку розрахунків з дня здійснення авансового платежу (попередньої оплати).

Водночас у пункті 22 Положення про заходи захисту та визначення порядку здійснення окремих операцій в іноземній валюті, затвердженого постановою Правління НБУ від 02.01.2019 № 5 (далі – Положення № 5) визначено, що граничні строки розрахунків, встановлені НБУ, не поширюються на операцію з експорту, імпорту товарів (уключаючи незавершені розрахунки за операцією), сума якої (в еквіваленті за офіційним курсом гривні до іноземних валют, установленим НБУ на дату здійснення операції) є меншою, ніж розмір, передбачений у статті 20 Закону України від 06 грудня 2019 року № 361 «Про запобігання та протидію легалізації (відмиванню) доходів, одержаних злочинним шляхом, фінансуванню тероризму та фінансуванню розповсюдження зброї масового знищення» (далі – Закон № 361), крім дроблення операцій з експорту товарів або дроблення валютних операцій.

Аналогічна норма визначена пунктом 14³ постанови Правління НБУ від 24.02.2022 № 18 «Про роботу банківської системи в період запровадження воєнного стану», а саме: граничні строки розрахунків, встановлені НБУ, не поширюються на операцію з експорту, імпорту товарів (уключаючи незавершені розрахунки за операцією), сума якої (в еквіваленті за офіційним курсом гривні до іноземних валют, установленим НБУ на дату здійснення операції) є меншою, ніж розмір, передбачений у статті 20 Закону № 361, крім дроблення операцій з експорту товарів або дроблення валютних операцій.

У пункті 2 Положення № 5 також визначено, що незначний розмір валютної операції – розмір валютної операції (в еквіваленті за офіційним курсом гривні до іноземних валют, установленим НБУ на дату здійснення операції), який є меншим, ніж розмір, передбачений у статті 20 Закону № 361.

Таким чином, якщо сума операції з оплати товару резидентом України не перевищує незначний розмір (є меншою за 400 000 гривень), то на таку операцію не поширюються встановлені НБУ граничні строки розрахунків за операціями з експорту та імпорту товарів, за відсутності ознак дроблення валютних операцій, та відповідно така операція не підлягає валютному нагляду.

При цьому допускається проведення зарахування оплати здійсненої за операцією з імпорту товарів, у рахунок погашення заборгованості як в межах одного договору, так і різних договорів, укладених резидентом України з одним і тим самим нерезидентом-постачальником, на суму здійсненої операції у незначному розмірі (є меншою за 400 000 гривень), за відсутності ознак дроблення валютних операцій.

Ситуація: У 2025 році підприємство нарахувало та сплатило податок на доходи нерезидента (податок на репатріацію) з суми так званих «конструктивних дивідендів», визначених абзацами 3 – 6 підпункту 14.1.49 Кодексу. Податок був розрахований із застосуванням «натурального коефіцієнта», оскільки фактична виплата доходу нерезиденту не здійснювалася.

Питання: Чи має право підприємство включити суму сплаченого податку на репатріацію до складу витрат 2025 року при визначенні об'єкта оподаткування податком на прибуток?

Відповідь на питання: Для цілей оподаткування відповідно до підпункту 14.1.49 пункту 14.1 статті 14 Кодексу до дивідендів прирівнюються також:

платіж у грошовій чи негрошовій формі, що здійснюється юридичною особою на користь її засновника та/або учасника (учасників) у зв'язку з розподілом чистого прибутку (його частини);

суми доходів у вигляді платежів за цінні папери (корпоративні права), що виплачуються на користь нерезидента, зазначеного в підпунктах «а», «в», «г» підпункту 39.2.1.1 підпункту 39.2.1 пункту 39.2 статті 39 Кодексу, у контрольованих операціях понад суму, яка відповідає принципу «вितягнутої руки»;

вартість товарів (робіт, послуг), крім цінних паперів та деривативів), що придбаваються у нерезидента, зазначеного в підпунктах «а», «в», «г» підпункту 39.2.1.1 підпункту 39.2.1 пункту 39.2 статті 39 Кодексу, у контрольованих операціях понад суму, яка відповідає принципу «вितягнутої руки»;

сума зниження вартості товарів (робіт, послуг), які продаються нерезиденту, зазначеному в підпунктах «а», «в», «г» підпункту 39.2.1.1 підпункту 39.2.1 пункту 39.2 статті 39 Кодексу, у контрольованих операціях порівняно із сумою, яка відповідає принципу «вितягнутої руки»;

виплата в грошовій або негрошовій формі, що здійснюється юридичною особою на користь її засновника та/або учасника - нерезидента України у зв'язку зі зменшенням статутного капіталу, викупом юридичною особою корпоративних прав у власному статутному капіталі, виходом учасника зі складу господарського товариства або іншої аналогічної операції між юридичною особою та її учасником, у розмірі, що призводить до зменшення нерозподіленого прибутку юридичної особи».

Особливості оподаткування доходів нерезидентів визначені у пункті 141.4 статті 141 Кодексу.

Перелік доходів, отриманих нерезидентом із джерелом їх походження з України, які оподатковуються в порядку і за ставками, визначеними підпунктом 141.4.2 пунктом 141.4 статті 141 Кодексу, встановлений підпунктом 141.4.1 пункту 141.4 статті 141 Кодексу.

Відповідно до підпункту 141.4.2 пункту 141.4 статті 141 Кодексу резидент, у тому числі фізична особа - підприємець, фізична особа, яка провадить незалежну професійну діяльність, або суб'єкт господарювання (юридична особа чи фізична особа підприємець), який обрав спрощену систему оподаткування, або інший нерезидент, який провадить господарську діяльність через постійне представництво на території України, які здійснюють на користь нерезидента або уповноваженої ним особи будь-яку виплату з доходу з джерелом його походження з України, отриманого таким нерезидентом (у тому числі на рахунки нерезидента, що ведуться в національній валюті), утримують податок з таких доходів, зазначених у підпункті 141.4.1 цього пункту, за ставкою в розмірі 15 відсотків (крім доходів, зазначених у підпунктах 141.4.4 - 141.4.5 та 141.4.11 цього пункту) їх суми та за їх рахунок, що сплачується до бюджету під час такої виплати, якщо інше не передбачено положеннями міжнародних договорів України з країнами резиденції осіб, на користь яких здійснюються виплати, що набрали чинності. Вимоги цього абзацу не застосовуються до доходів нерезидентів, що отримуються ними через їх постійні представництва на території України.

У разі якщо резидент (крім платників єдиного податку четвертої групи) здійснює на користь нерезидента виплату доходів, зазначених в абзацах четвертому - шостому підпункту 141.4.9 пункту 14.1 статті 14 Кодексу, у сумі, що перевищує суму, що відповідає принципу «витагнутої руки», або виплачує інші доходи, прирівняні згідно з цим Кодексом до дивідендів, такий резидент має утримати з суми такого перевищення та з таких інших доходів податок на доходи нерезидента за ставкою в розмірі 15 відсотків (якщо інша ставка не встановлена міжнародним договором, згоду на обов'язковість якого надано Верховною Радою України). Такий податок має бути сплачений до граничної дати подання звіту про контрольовані операції за відповідний звітний (податковий) рік.

Якщо дохід виплачується нерезиденту у будь-якій формі, відмінній від грошової, або якщо податок на доходи нерезидента не було утримано з відповідного доходу під час виплати (у тому числі під час виплат доходів,

прирівняних за цим Кодексом до дивідендів), такий податок підлягає нарахуванню та сплаті виходячи з такого розрахунку:

$P_c = CД * 100 / (100 - СП) - CД$, де:

P_c - сума податку до сплати;

$CД$ - сума виплаченого доходу;

$СП$ - ставка податку, встановлена цим підпунктом.

Згідно з абзацом першим підпункту 134.1.1 пункту 134.1 статті 134 Кодексу об'єктом оподаткування податком на прибуток підприємств є прибуток із джерелом походження з України та за її межами, який визначається шляхом коригування (збільшення або зменшення) фінансового результату до оподаткування (прибутку або збитку), визначеного у фінансовій звітності підприємства відповідно до національних положень (стандартів) бухгалтерського обліку або міжнародних стандартів фінансової звітності, на різниці, які визначені відповідними положеннями Кодексу.

Положеннями Кодексу не передбачено різниць для коригування фінансового результату до оподаткування за операціями з нарахування та сплати податку на репатріацію з «конструктивних дивідендів».

Такі операції відображаються при визначенні фінансового результату до оподаткування та відповідно об'єкта оподаткування податком на прибуток підприємств згідно з правилами бухгалтерського обліку.

Регулювання питань методології бухгалтерського обліку та фінансової звітності здійснюється центральним органом виконавчої влади, що забезпечує формування та реалізує державну політику у сфері бухгалтерського обліку та аудиту, затверджує національні положення (стандарти) бухгалтерського обліку, національні положення (стандарти) бухгалтерського обліку в державному секторі, інші нормативно-правові акти щодо ведення бухгалтерського обліку та складання фінансової звітності (абзац перший частини другої статті 6 Закону України від 16 липня 1999 року № 996-XIV «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні» зі змінами).

Положенням про Міністерство фінансів України, затвердженим постановою Кабінету Міністрів України від 20.08.2014 № 375, встановлено, що Міністерство фінансів України є головним органом у системі центральних органів виконавчої влади, що забезпечує формування та реалізує державну політику у сфері, зокрема, бухгалтерського обліку та аудиту, а також забезпечує формування та реалізацію державної політики у сфері контролю за дотриманням бюджетного законодавства.

Таким чином, питання щодо порядку формування витрат у бухгалтерському обліку, у тому числі за операціями з нарахування та сплати податку на репатріацію з «конструктивних дивідендів», належить до компетенції Міністерства фінансів України.

Ситуація: Юридична особа уклала договір фінансового лізингу щодо автомобіля та сплачувала лізингові платежі; обліковувала автомобіль у складі основних засобів з нарахуванням амортизації.

У подальшому відбулася заміна сторони договору фінансового лізингу:

- новим лізингоотримувачем стала фізична особа, якій юридична особа:
- передала об'єкт фінансового лізингу;
- передала зобов'язання щодо несплаченої викупної суми.

Фізична особа надалі самостійно сплачувала лізингові платежі лізингодавцю та після завершення договору набула право власності на автомобіль. При цьому юридична особа не була власником автомобіля, а передача здійснювалася за вказівкою лізингодавця.

Питання 1: Яким чином зазначена операція підлягає оподаткуванню ПДВ?

Питання 2: Як така операція враховується при визначенні об'єкта оподаткування податком на прибуток підприємств?

Питання 3: Чи виникає у цій ситуації об'єкт оподаткування ПДФО та військовим збором, якщо сума переданої заборгованості за договором фінансового лізингу менша за залишкову вартість автомобіля на дату передачі; юридична особа не є власником автомобіля?

Відповідь на питання 1: Відповідно до підпункту 14.1.97 пункту 14.1 статті 14 Кодексу лізингова операція (крім операцій з фрахтування (чартеру) морських суден та інших транспортних засобів) – передача основних засобів у володіння та користування фізичним та/або юридичним особам (лізингоодержувачам) за плату та на визначений строк.

Лізинг вважається фінансовим за наявності хоча б однієї з таких умов:

об'єкт лізингу передається на строк, протягом якого амортизується не менш як 75 відсотків його первісної вартості, а лізингоодержувач зобов'язаний на підставі лізингового договору та протягом строку його дії придбати об'єкт лізингу з подальшим переходом права власності від лізингодавця до лізингоодержувача за ціною, визначеною у такому лізинговому договорі;

балансова (залишкова) вартість об'єкта лізингу на момент закінчення дії лізингового договору, передбаченого таким договором, становить не більш як 25 відсотків первісної вартості ціни такого об'єкта лізингу, що діє на початок строку дії лізингового договору;

сума лізингових платежів, зазначених у договорі лізингу на момент укладення такого договору, дорівнює первісній вартості об'єкта лізингу або перевищує її;

майно, що передається у лізинг, виготовлене за замовленням лізингоодержувача та після закінчення дії лізингового договору не може бути використаним іншими особами, крім лізингоодержувача, виходячи з його технологічних та якісних характеристик.

Згідно з підпунктами «а» і «б» пункту 185.1 статті 185 Кодексу об'єктом оподаткування ПДВ є операції платників податку з постачання товарів/послуг, місце постачання яких розташоване на митній території України, відповідно до статті 186 Кодексу, у тому числі операції з безоплатної передачі та з передачі права власності на об'єкти застави позичальнику (кредитору), на товари, що передаються на умовах товарного кредиту, а також з передачі об'єкта фінансового лізингу у володіння та користування лізингоодержувачу/орендарю.

Відповідно до підпункту 14.1.191 пункту 14.1 статті 14 Кодексу під постачанням товарів розуміється будь-яка передача права на розпорядження товарами як власник, у тому числі продаж, обмін чи дарування такого товару, а також постачання товарів за рішенням суду. Постачанням товарів також вважається, зокрема, фактична передача матеріальних активів іншій особі на підставі договору про фінансовий лізинг (повернення матеріальних активів згідно з договором про фінансовий лізинг) чи іншої домовленості, відповідно до якої оплата відстрочена, але право власності на матеріальні активи передається не пізніше дати здійснення останнього платежу.

Таким чином, операція платника податку – лізингоотримувача з передачі об'єкта фінансового лізингу новому лізингоотримувачу згідно з договором про заміну сторони договору фінансового лізингу вважається постачанням товарів та згідно з пунктом 185.1 статті 185 Кодексу підлягає оподаткуванню ПДВ.

При здійсненні такої операції платник податку – постачальник (первинний лізингоодержувач) повинен нарахувати податкові зобов'язання з ПДВ виходячи з бази оподаткування, визначеної відповідно до норм пункту 188.1 статті 188 Кодексу та скласти і зареєструвати в Єдиному реєстрі податкових накладних податкову накладну на покупця (нового лізингоодержувача).

Водночас, кожен конкретний випадок стосовно порядку оподаткування ПДВ операцій, що здійснюються платниками податку, має розглядатися з урахуванням усіх обставин та договірних умов таких операцій, а також первинних документів, оформленням яких вони супроводжувались.

Відповідь на питання 2: Відповідно до абзаців першого та другого частини другої статті 7 Закону України від 04 лютого 2021 року № 1201-IX «Про фінансовий лізинг» (далі – Закон № 1201-IX) лізингоодержувач має право набути у власність об'єкт фінансового лізингу, за умови належного виконання лізингоодержувачем своїх зобов'язань, за договором лізингу, у тому числі зі сплати лізингових та інших платежів, а також (у разі виникнення) неустойки (штрафу, пені), якщо інше не передбачено таким договором.

Якщо сторони договору фінансового лізингу уклали договір купівлі-продажу (викупу) об'єкта фінансового лізингу, право власності на об'єкт фінансового лізингу переходить до лізингоодержувача у разі та з моменту сплати ним визначеної таким договором ціни, якщо інше не передбачено таким договором.

Згідно з абзацом першим частини п'ятої статті 7 Закону № 1201-IX у разі переходу права власності на об'єкт фінансового лізингу від лізингодавця до третіх осіб до таких осіб також переходять відповідні права та обов'язки лізингодавця за договором фінансового лізингу з урахуванням обмежень, встановлених частиною третьою статті 7 Закону № 1201-IX.

Кодекс регулює відносини, що виникають у сфері справляння податків і зборів, зокрема визначає вичерпний перелік податків та зборів, що справляються в Україні, та порядок їх адміністрування, платників податків та зборів, їх права та обов'язки, компетенцію контролюючих органів, повноваження і обов'язки їх посадових осіб під час адміністрування податків та

зборів, а також відповідальність за порушення податкового законодавства (пункт 1.1 статті 1 Кодексу).

Лізингові операції здійснюються у вигляді оперативного лізингу (оренди), фінансового лізингу, операцій із зворотного лізингу.

Лізингові операції поділяються на:

а) оперативний лізинг (оренда) - операція юридичної чи фізичної особи (лізингодавця/орендодавця), за якою лізингодавець/орендодавця передає іншій особі (лізингоодержувачу/орендарю) основні засоби, придбані або виготовлені лізингодавцем/орендодавцем, на умовах інших, ніж ті, що передбачаються фінансовим лізингом;

б) фінансовий лізинг - господарська операція юридичної особи (лізингодавця), за якою лізингодавець передає лізингоодержувачу майно, яке є основним засобом і придбане або виготовлене лізингодавцем, а також усі ризики та винагороди, пов'язані з правом володіння та користування об'єктом фінансового лізингу.

Терміни «фінансовий лізинг» та «фінансова оренда» для цілей цього Кодексу є тотожними.

Лізинг вважається фінансовим за наявності хоча б однієї з таких умов:

об'єкт лізингу передається на строк, протягом якого амортизується не менш як 75 відсотків його первісної вартості, а лізингоодержувач зобов'язаний на підставі лізингового договору та протягом строку його дії придбати об'єкт лізингу з подальшим переходом права власності від лізингодавця до лізингоодержувача за ціною, визначеною у такому лізинговому договорі;

балансова (залишкова) вартість об'єкта лізингу на момент закінчення дії лізингового договору, передбаченого таким договором, становить не більш як 25 відсотків первісної вартості ціни такого об'єкта лізингу, що діє на початок строку дії лізингового договору;

сума лізингових платежів, зазначених у договорі лізингу на момент укладення такого договору, дорівнює первісній вартості об'єкта лізингу або перевищує її;

майно, що передається у лізинг, виготовлене за замовленням лізингоодержувача та після закінчення дії лізингового договору не може бути використаним іншими особами, крім лізингоодержувача, виходячи з його технологічних та якісних характеристик.

Під терміном «строк фінансового лізингу» слід розуміти передбачений лізинговим договором строк, який розпочинається з дати передання ризиків, пов'язаних із зберіганням або використанням майна, чи права на отримання будь-яких вигод чи винагород, пов'язаних з його використанням, або будь-яких інших прав, що слідує з прав на володіння, користування або розпорядження таким майном, лізингоодержувачу та закінчується строком закінчення дії лізингового договору, включаючи будь-який період, протягом якого лізингоодержувач має право прийняти одноосібне рішення про продовження строку лізингу згідно з умовами договору.

Незалежно від того, регулюється господарська операція нормами цього підпункту чи ні, сторони договору мають право під час укладення договору

(правочину) визначити таку операцію як оперативний лізинг без права подальшої зміни статусу такої операції до закінчення дії відповідного договору.

Об'єктом оподаткування податком на прибуток підприємств відповідно до підпункту 134.1.1 пункту 134.1 статті 134 Кодексу є прибуток із джерелом походження з України та за її межами, який визначається шляхом коригування (збільшення або зменшення) фінансового результату до оподаткування (прибутку або збитку), визначеного у фінансовій звітності підприємства відповідно до національних положень (стандартів) бухгалтерського обліку або міжнародних стандартів фінансової звітності, на різниці, які визначені відповідними положеннями цього Кодексу.

При нарахуванні амортизації необоротних активів виникають різниці відповідно до статті 138 Кодексу.

Згідно з пунктом 138.1 статті 138 Кодексу фінансовий результат до оподаткування збільшується, зокрема:

на суму залишкової вартості окремого об'єкта основних засобів та/або нематеріальних активів, визначеної відповідно до національних положень (стандартів) бухгалтерського обліку або міжнародних стандартів фінансової звітності, у разі ліквідації або продажу такого об'єкта.

на суму залишкової вартості окремого об'єкта невиробничих основних засобів та/або невиробничих нематеріальних активів, визначеної відповідно до національних положень (стандартів) бухгалтерського обліку або міжнародних стандартів фінансової звітності, у разі ліквідації або продажу такого об'єкта.

Згідно пунктом 138.2 статті 138 Кодексу фінансовий результат до оподаткування зменшується, зокрема:

на суму залишкової вартості окремого об'єкта основних засобів та/або нематеріальних активів, визначеної з урахуванням положень цієї статті Кодексу, у разі ліквідації або продажу такого об'єкта;

на суму первісної вартості придбання або виготовлення окремого об'єкта невиробничих основних засобів та/або невиробничих нематеріальних активів та витрат на їх ремонт, реконструкцію, модернізацію або інші поліпшення, у тому числі віднесених до витрат відповідно до національних положень (стандартів) бухгалтерського обліку або міжнародних стандартів фінансової звітності, у разі продажу такого об'єкта невиробничих основних засобів або нематеріальних активів, але не більше суми доходу (виручки), отриманої від такого продажу.

Згідно з підпунктом 138.3.2 пункту 138.3 статті 138 Кодексу термін «невиробничі основні засоби», «невиробничі нематеріальні активи» означають відповідно основні засоби, нематеріальні активи, не призначені для використання в господарській діяльності платника податку.

Отже, у разі відчуження об'єкта основних засобів (автомобіля), призначеного для використання в господарській діяльності платника податку (лізингодавця), фінансовий результат до оподаткування збільшується на суму залишкової вартості такого об'єкта основних засобів, визначеної відповідно до національних положень (стандартів) бухгалтерського обліку або міжнародних стандартів фінансової звітності та зменшується на суму залишкової вартості

окремого об'єкта основних засобів (автомобіля), визначеної з урахуванням положень статті 138 Кодексу.

Крім того, у разі відчуження неvirобничих основних засобів (автомобіля), фінансовий результат до оподаткування збільшується на суму залишкової вартості цих об'єктів неvirобничих основних засобів, визначеної відповідно до національних положень (стандартів) бухгалтерського обліку або міжнародних стандартів фінансової звітності та зменшується на суму первісної вартості придбання або виготовлення окремого об'єкта неvirобничих основних засобів у разі відчуження такого об'єкта неvirобничих основних засобів, але не більше суми доходу (виручки), отриманої від такого продажу.

Положеннями Кодексу не передбачено різниць для коригування фінансового результату до оподаткування по переданому лізингодавцем зобов'язанню, по якому не сплачено викупну суму.

Такі операції відображаються згідно з правилами бухгалтерського обліку при формуванні фінансового результату до оподаткування.

Відповідь на питання 3: Підпунктом 14.1.47 пункту 14.1 статті 14 Кодексу визначено, що додаткові блага – кошти, матеріальні чи нематеріальні цінності, послуги, інші види доходу, що виплачуються (надаються) платнику податку податковим агентом, якщо такий дохід не є заробітною платою та не пов'язаний з виконанням обов'язків трудового найму або не є винагородою за цивільно-правовими договорами (угодами), укладеними з таким платником податку (крім випадків, прямо передбачених нормами розділу IV Кодексу).

Порядок оподаткування доходів фізичних осіб врегульовано розділом IV Кодексу, згідно з підпунктом 162.1.1 пункту 162.1 статті 162 якого платником податку є фізична особа – резидент, яка отримує доходи з джерела їх походження в Україні.

Підпунктом 163.1.1 пункту 163.1 статті 163 Кодексу визначено, що об'єктом оподаткування резидента є загальний місячний (річний) оподатковуваний дохід.

Разом з цим згідно з підпунктом «е» підпункту 164.2.17 пункту 164.2 статті 164 Кодексу до загального місячного (річного) оподаткованого доходу платника податку включається дохід отриманий платником податку як додаткове благо у вигляді вартості безоплатно отриманих товарів (робіт, послуг), визначеної за правилами звичайної ціни, а також суми знижки звичайної ціни (вартості) товарів (робіт, послуг), індивідуально призначеної для такого платника податку, крім сум, зазначених у підпункті 165.1.53 пункту 165.1 статті 165 Кодексу. Не є додатковим благом сума знижки звичайної ціни (вартості) при продажу (відчуженні) на користь платника податків житлової нерухомості, набутої у власність внаслідок звернення стягнення на таке майно за договорами іпотеки, що забезпечує кредит, наданий в іноземній валюті.

Якщо додаткові блага надаються у негрошовій формі, сума податку об'єкта оподаткування обчислюється за правилами, визначеними пунктом 164.5 статті 164 Кодексу.

Відповідно до пункту 167.1 статті 167 Кодексу ставка податку становить 18 відс. бази оподаткування щодо доходів, нарахованих (виплачених, наданих) платнику (крім випадків, визначених у підпунктах 167.2 – 167.5 статті 167 Кодексу).

Також вказаний дохід є об'єктом оподаткування військовим збором для платників, зазначених у підпункті 1 підпункту 1.1 пункту 16¹ підрозділу 10 розділу XX Кодексу (підпункт 1 підпункту 1.2 пункту 16¹ підрозділу 10 розділу XX Кодексу).

Ставка військового збору для платників, зазначених у підпункті 1 підпункту 1.1 пункту 16¹ підрозділу 10 розділу XX «Перехідні положення» Кодексу, становить 5 відс. від об'єкта оподаткування, визначеного підпунктом 1 підпункту 1.2 пункту 16¹ підрозділу 10 розділу XX Кодексу, крім доходів, які оподатковуються за ставкою, визначеною підпунктом 4 підпункту 1.3 пункту 16¹ підрозділу 10 розділу XX Кодексу (підпункт 1 підпункту 1.3 пункту 16¹ підрозділу 10 розділу XX Кодексу).

Порядок нарахування, утримання та сплати (перерахування) податку на доходи фізичних осіб та військового збору до бюджету визначено статтею 168 Кодексу та підпунктом 1.4 пункту 16¹ підрозділу 10 розділу XX Кодексу.

Податковий агент, поняття якого наведено у підпункті 14.1.180 пункту 14.1 статті 14 Кодексу, що нараховує (виплачує, надає) оподатковуваний дохід на користь платника податку, зобов'язаний утримувати податок на доходи фізичних осіб і військовий збір із суми такого доходу за його рахунок, використовуючи ставку податку, визначену статтею 167 Кодексу, та ставку військового збору, встановлену підпунктом 1 підпункту 1.3 пункту 16¹ підрозділу 10 розділу XX Кодексу (підпункт 168.1.1 пунктом 168.1 статті 168 Кодексу та підпунктом 1.4 пункту 16¹ підрозділу 10 розділу XX Кодексу).

Враховуючи викладене, позитивна різниця між сумою лізингових платежів, зазначених у договорі фінансового лізингу та залишковою вартістю автомобіля на дату передачі включається до загального річного оподаткованого доходу платника податків як додаткове благо та оподатковується податком на доходи фізичних осіб і військовим збором на загальних підставах.

Ситуація: Неприбуткова організація (благодійна організація) здає в оренду приміщення. Дохід, отриманий від оренди, перевищує витрати на утримання такого приміщення.

Питання: Чи виникає ризик втрати статусу неприбуткової організації, якщо благодійна організація отримує прибуток від оренди та відображає його у Звіті про фінансові результати (форма № 2-мс)?

Відповідь на питання:

Пунктом 133.4 статті 133 Кодексу встановлено, що не є платниками податку на прибуток підприємств неприбуткові підприємства, установи та організації у порядку та на умовах, встановлених цим пунктом.

Так, згідно з підпунктом 133.4.1 пункту 133.4 статті 133 Кодексу неприбутковим підприємством, установою та організацією для цілей

оподаткування податком на прибуток підприємств є підприємство, установа та організація (далі – неприбуткова організація), що одночасно відповідає таким вимогам:

утворена та зареєстрована в порядку, визначеному законом, що регулює діяльність відповідної неприбуткової організації;

установчі документи якої (або установчі документи організації вищого рівня, на підставі яких діє неприбуткова організація відповідно до закону) містять заборону розподілу отриманих доходів (прибутків) або їх частини серед засновників (учасників у розумінні Цивільного кодексу України), членів такої організації, працівників (крім оплати їхньої праці, нарахування єдиного соціального внеску), членів органів управління та інших пов'язаних з ними осіб. Для цілей цього абзацу не вважається розподілом отриманих доходів (прибутків) фінансування видатків, визначених підпунктом 133.4.2 пункту 133.4 статті 133 Кодексу;

установчі документи якої (або установчі документи організації вищого рівня, на підставі яких діє неприбуткова організація відповідно до закону) передбачають передачу активів одній або кільком неприбутковим організаціям відповідного виду, іншим юридичним особам, що здійснюють недержавне пенсійне забезпечення відповідно до закону (для недержавних пенсійних фондів), або зарахування до доходу бюджету у разі припинення юридичної особи (у результаті її ліквідації, злиття, поділу, приєднання або перетворення). Положення цього абзацу не поширюється на об'єднання та асоціації об'єднань співвласників багатоквартирних будинків та житлово-будівельні кооперативи;

внесена контролюючим органом до Реєстру неприбуткових установ та організацій (далі – Реєстр).

Як встановлено абзацом першим підпункту 133.4.2 пункту 133.4 статті 133 Кодексу, доходи (прибутки) неприбуткової організації використовуються виключно для фінансування видатків на утримання такої неприбуткової організації, реалізації мети (цілей, завдань) та напрямів діяльності, визначених її установчими документами.

Водночас, на період дії правового режиму воєнного, надзвичайного стану не вважається порушенням вимог пункту 133.4 статті 133 Кодексу здійснення неприбутковою організацією передачі майна, надання послуг, благодійної допомоги, використання доходів (прибутків) для фінансування видатків, не пов'язаних з реалізацією мети та напрямів діяльності, передбачених її установчими документами, на цілі та на користь отримувачів, що визначено пунктом 63 підрозділу 4 розділу XX Кодексу.

Крім того, згідно з підпунктом 133.4.4¹ пункту 133.4 статті 133 Кодексу виплата компенсацій та інших виплат (у тому числі тих, що є додатковим благом) на користь працівників благодійної організації не є підставою для виключення такої благодійної організації з Реєстру, за умови що такі компенсації та інші виплати пов'язані з реалізацією цілей і завдань такої благодійної організації і передбачені її установчими документами та/або організаційно-розпорядчими документами та не суперечать Закону № 5073. Розмір таких компенсацій та інших виплат у податковому (звітному) році не

повинен перевищувати 25 відсотків суми понесених адміністративних витрат такої благодійної організації за податковий (звітний) рік.

Відповідно до підпункту 133.4.6 пункту 133.4 статті 133 Кодексу до неприбуткових організацій, що відповідають вимогам пункту 133.4 статті 133 Кодексу і не є платниками податку на прибуток підприємств, зокрема, можуть бути віднесені благодійні організації.

Загальні засади благодійної діяльності в Україні визначаються Законом № 5073, що забезпечує правове регулювання відносин у суспільстві, спрямованих на розвиток благодійної діяльності, утвердження гуманізму і милосердя, забезпечує сприятливі умови для утворення і діяльності благодійних організацій.

Цілі та сфери, види благодійної діяльності встановлено статтями 3 та 5 Закону № 5073.

Перелік видів благодійної діяльності включає, зокрема, безоплатну передачу бенефіціарам права користування та інших речових прав на майно і майнові права (пункт 2 частини першої статті 5 Закону № 5073).

Установчі документи благодійної організації повинні містити, зокрема, цілі та сфери благодійної діяльності, джерела активів (доходів), порядок контролю і звітності благодійної організації (пункти 2 та 6 частини другої статті 14 Закону № 5073).

Відповідно до частин першої та другої статті 16 Закону № 5073 благодійні організації мають право власності та інші речові права на кошти, цінні папери, земельні ділянки, інше нерухоме та рухоме майно, а також нематеріальні активи, якщо інше не встановлено законом або установчими документами.

Використання активів (доходів) та правочини благодійних організацій не повинні суперечити актам законодавства та цілям благодійної діяльності.

Благодійні організації мають право здійснювати господарську діяльність без мети одержання прибутку, що сприяє досягненню їх статутних цілей (частина четверта статті 16 Закону № 5073).

Згідно з частиною третьою статті 16 Закону № 5073 розмір адміністративних витрат благодійної організації не може перевищувати 20 відсотків доходу цієї організації у поточному році.

Тож благодійна організація у статусі неприбуткової організації має право здійснювати види благодійної діяльності, передбачені статутом такої організації в межах профільного Закону № 5073, а також здійснювати господарську діяльність без мети одержання прибутку, що сприяє досягненню власних статутних цілей, і в такому випадку доходи від зазначеної діяльності не оподатковуються податком на прибуток за умови їх спрямування такою благодійною організацією виключно для фінансування видатків на утримання такої неприбуткової організації, реалізації мети (цілей, завдань) та напрямів діяльності, визначених її установчими документами в межах Закону № 5073 (з урахуванням положень пункту 63 підрозділу 4 розділу XX Кодексу), без розподілу таких доходів або їх частини серед засновників (учасників), працівників (крім оплати їхньої праці, нарахування єдиного соціального внеску, виплати компенсацій та інших виплат на користь працівників благодійної

організації у встановленому Кодексом порядку), членів органів управління та інших пов'язаних з ними осіб.

Таким чином, благодійна організація у статусі неприбуткової організації в межах визначених статутом цілей, сфер та видів благодійної діяльності на підставі Закону № 5073 має право здійснювати операції з безоплатної передачі бенефіціарам права користування та інших речових прав на майно та надавати в оренду майно на некомерційній основі (без мети одержання прибутку), що сприяє досягненню статутних цілей такої організації.

Проведення благодійною організацією у статусі неприбуткової організації операцій з надання в оренду за плату власного майна з метою одержання доходу (прибутку) є порушенням вимог пункту 133.4 статті 133 Кодексу для перебування такої організації у Реєстрі.

У разі недотримання неприбутковою організацією вимог, встановлених пунктом 133.4 статті 133 Кодексу (з урахуванням положень пункту 63 підрозділу 4 розділу XX Кодексу), така неприбуткова організація підлягає виключенню з Реєстру з визначенням податкового зобов'язання з податку на прибуток підприємств відповідно до підпунктів 133.4.3 та 133.4.4 пункту 133.4 статті 133 Кодексу.

Ситуація: Благодійний фонд отримує грантові кошти з цільовим призначенням – надання послуг з реабілітації та психологічної підтримки сімей, які постраждали внаслідок збройної агресії РФ.

Для реалізації грантових програм фонд:

- залучає фізичних осіб – підприємців, які надають послуги реабілітації та психологічної підтримки;

- залучає ФОПів для організації ретритів (зокрема поїздок до Карпат для постраждалих осіб).

Питання 1: Чи включається сума отриманого гранту до обсягу оподатковуваних операцій у розмірі 1 млн грн для обов'язкової реєстрації платником ПДВ, якщо грантові кошти використовуються для безоплатного надання послуг постраждалим особам?»

Питання 2: Чи виникає обов'язок: відображати вартість безоплатно наданих послуг фізичним особам; та оподатковувати таку вартість ПДФО і військовим збором?

Уточнення: У разі позитивної відповіді: яким чином визначити вартість таких послуг, якщо аналогічні послуги на платній основі фондом не надаються?

Оподаткування доходів фізичних осіб регулюється розділом IV Кодексу, відповідно до підпункту 163.1.1 пункту 163.1 статті 163 якого об'єктом оподаткування фізичної особи – резидента є загальний місячний (річний) оподатковуваний дохід.

Питання 3: Чи створює ризик втрати статусу неприбуткової організації залучення ФОПів для реалізації грантових програм та надання відповідних послуг?

Відповідь на питання 1: Відповідно до пункту 181.1 статті 181 Кодексу під обов'язкову реєстрацію як платника ПДВ підпадає особа (крім особи, яка є

платником єдиного податку першої – третьої групи), у якій загальна сума від здійснення операцій з постачання товарів/послуг, що підлягають оподаткуванню згідно з розділом V Кодексу, у тому числі з використанням локальної або глобальної комп'ютерної мережі (зокрема, але не виключно шляхом встановлення спеціального застосунку або додатку на смартфонах, планшетах чи інших цифрових пристроях), нарахована (сплачена) такій особі протягом останніх 12 календарних місяців, сукупно перевищує 1 млн грн (без урахування ПДВ).

До загального обсягу оподатковуваних операцій (загальної суми від здійснення операцій з постачання товарів/послуг, що підлягають оподаткуванню згідно з розділом V Кодексу) для цілей реєстрації особи як платника ПДВ включається обсяг операцій, що підлягають оподаткуванню за основною ставкою ПДВ, ставками 7 і 14 відсотків, нульовою ставкою ПДВ та звільнені (умовно звільнені) від оподаткування ПДВ.

З наданої інформації неможливо встановити, чи здійснює благодійний фонд безпосереднє постачанням товарів/послуг за рахунок отриманих грантових коштів, оцінка їх врахування для цілей ПДВ залежить від фактичного характеру відповідних операцій.

Кожен конкретний випадок стосовно порядку оподаткування ПДВ операцій, що здійснюються платниками податку, має розглядатися з урахуванням усіх обставин та договірних умов таких операцій, а також первинних документів, оформленням яких вони супроводжувались.

Відповідь на питання 2: У статті 165 Кодексу встановлено вичерпний перелік доходів, які не включаються до загального місячного (річного) оподатковуваного доходу платника податку.

Водночас у пункті 164.2 статті 164 Кодексу визначено перелік доходів, що включаються до загального місячного (річного) оподатковуваного доходу платника податку.

Водночас наголошуємо, що будь-які висновки щодо оподаткування доходів фізичних осіб, можуть надаватися за результатами перевірки умов, суттєвих обставин здійснення відповідних операцій та всіх первинних документів, оформленням яких вони супроводжувались.

Відповідь на питання 3: Відносини, що виникають у сфері справляння податків і зборів, як встановлено в пункті 1.1 статті 1 Кодексу, регулюються нормами цього Кодексу.

Інші терміни, що застосовуються у Кодексі і не визначаються ним, використовуються у значенні, встановленому іншими законами (пункт 5.3 статті 5 Кодексу).

Згідно з пунктом 44.1 статті 44 Кодексу для цілей оподаткування платники податків зобов'язані вести облік доходів, витрат та інших показників, пов'язаних з визначенням об'єктів оподаткування та/або податкових зобов'язань, на підставі первинних документів, реєстрів бухгалтерського обліку, фінансової звітності, інших документів, інформації, пов'язаних з обчисленням і сплатою податків і зборів, ведення яких передбачено законодавством.

Платникам податків забороняється формування показників податкової звітності, митних декларацій на підставі даних, не підтверджених документами, що визначені абзацом першим пункту 44.1 статті 44 Кодексу.

Зауважимо, що оскільки відповідно до підпункту 19¹.1.28 пункту 19¹.1 статті 19¹ Кодексу до функцій контролюючих органів належить, зокрема, надання індивідуальних податкових консультацій, інформаційно-довідкових послуг з питань податкового та іншого законодавства, контроль за додержанням якого покладено на контролюючі органи, питання вчинення та оформлення правочинів суб'єктів господарювання, здійснення благодійної діяльності не належать до компетенції ДПС та регулюються нормами цивільного законодавства, законодавства про благодійну діяльність.

При цьому загальні засади благодійної діяльності в Україні визначаються Законом № 5073, що забезпечує правове регулювання відносин у суспільстві, спрямованих на розвиток благодійної діяльності, утвердження гуманізму і милосердя, забезпечує сприятливі умови для утворення і діяльності благодійних організацій.

Законодавство України про благодійну діяльність та благодійні організації базується на Конституції України та складається з цього Закону, Цивільного кодексу України, міжнародних договорів України, згода на обов'язковість яких надана Верховною Радою України, та інших нормативно-правових актів (частина перша статті 2 Закону № 5073).

Благодійною діяльністю згідно з пунктом 2 частини першої статті 1 Закону № 5073 є добровільна особиста та/або майнова допомога для досягнення визначених цим Законом цілей, що не передбачає одержання благодійником прибутку, а також сплати будь-якої винагороди або компенсації благодійнику від імені або за дорученням бенефіціара.

Благодійною програмою є комплекс благодійних заходів у сферах, визначених Законом № 5073 (пункт 4 частини першої статті 1 Закону № 5073).

Цілі та сфери, види благодійної діяльності встановлено статтями 3 та 5 Закону № 5073.

Статтею 5 Закону № 5073 передбачений перелік видів благодійної діяльності, який включає у тому числі безоплатне надання послуг та виконання робіт на користь бенефіціарів (пункт 4 частини першої статті 5 Закону № 5073).

Тож благодійні організації передають кошти, інше майно, надають послуги та виконують роботи в межах проведення благодійної діяльності на безоплатній основі.

Установчі документи благодійної організації повинні містити, зокрема, цілі та сфери благодійної діяльності, джерела активів (доходів), порядок контролю і звітності благодійної організації (пункт 2 та пункт 6 частини другої статті 14 Закону № 5073).

Засади діяльності благодійних організацій встановлено статтею 11 Закону № 5073.

Так, згідно з частиною першою статті 11 Закону № 5073 метою благодійних організацій не може бути одержання і розподіл прибутку серед

засновників, членів органів управління, інших пов'язаних з ними осіб, а також серед працівників таких організацій (частина перша статті 11 Закону № 5073).

Благодійні організації самостійно визначають сфери, види, місце (територію), строки і бенефіціарів благодійної діяльності в установчих документах, благодійних програмах або інших рішеннях органів управління (частина третя статті 11 Закону № 5073).

Відповідно до статті 16 Закону № 5073 благодійні організації мають право власності та інші речові права на кошти, цінні папери, земельні ділянки, інше нерухоме та рухоме майно, а також нематеріальні активи, якщо інше не встановлено законом або установчими документами.

Використання активів (доходів) та правочини благодійних організацій не повинні суперечити актам законодавства та цілям благодійної діяльності.

Розмір адміністративних витрат благодійної організації не може перевищувати 20 відсотків доходу цієї організації у поточному році.

Щодо оподаткування податком на прибуток благодійної організації у статусі неприбуткової організації.

Пунктом 133.4 статті 133 Кодексу встановлено, що не є платниками податку на прибуток підприємств неприбуткові підприємства, установи та організації у порядку та на умовах, встановлених цим пунктом.

Так, згідно з підпунктом 133.4.1 пункту 133.4 статті 133 Кодексу неприбутковим підприємством, установою та організацією для цілей оподаткування податком на прибуток підприємств є підприємство, установа та організація (далі – неприбуткова організація), що одночасно відповідає таким вимогам:

утворена та зареєстрована в порядку, визначеному законом, що регулює діяльність відповідної неприбуткової організації;

установчі документи якої (або установчі документи організації вищого рівня, на підставі яких діє неприбуткова організація відповідно до закону) містять заборону розподілу отриманих доходів (прибутків) або їх частини серед засновників (учасників у розумінні Цивільного кодексу України), членів такої організації, працівників (крім оплати їхньої праці, нарахування єдиного соціального внеску), членів органів управління та інших пов'язаних з ними осіб. Для цілей цього абзацу не вважається розподілом отриманих доходів (прибутків) фінансування видатків, визначених підпунктом 133.4.2 пункту 133.4 статті 133 Кодексу;

установчі документи якої (або установчі документи організації вищого рівня, на підставі яких діє неприбуткова організація відповідно до закону) передбачають передачу активів одній або кільком неприбутковим організаціям відповідного виду, іншим юридичним особам, що здійснюють недержавне пенсійне забезпечення відповідно до закону (для недержавних пенсійних фондів), або зарахування до доходу бюджету у разі припинення юридичної особи (у результаті її ліквідації, злиття, поділу, приєднання або перетворення). Положення цього абзацу не поширюється на об'єднання та асоціації об'єднань співвласників багатоквартирних будинків та житлово-будівельні кооперативи;

внесена контролюючим органом до Реєстру неприбуткових установ та організацій.

Доходи (прибутки) неприбуткової організації використовуються виключно для фінансування видатків на утримання такої неприбуткової організації, реалізації мети (цілей, завдань) та напрямів діяльності, визначених її установчими документами (абзац перший підпункту 133.4.2 пункту 133.4 статті 133 Кодексу).

При цьому, пункт 133.4 статті 133 Кодексу на період дії правового режиму воєнного, надзвичайного стану застосовується з урахуванням положень пункту 63 підрозділу 4 розділу XX Кодексу.

Крім того, згідно з підпунктом 133.4.4¹ пункту 133.4 статті 133 Кодексу виплата компенсацій та інших виплат (у тому числі тих, що є додатковим благом) на користь працівників благодійної організації не є підставою для виключення такої благодійної організації з Реєстру, за умови що такі компенсації та інші виплати пов'язані з реалізацією цілей і завдань такої благодійної організації і передбачені її установчими документами та/або організаційно-розпорядчими документами та не суперечать Закону № 5073. Розмір таких компенсацій та інших виплат у податковому (звітному) році не повинен перевищувати 25 відсотків суми понесених адміністративних витрат такої благодійної організації за податковий (звітний) рік.

Відповідно до підпункту 133.4.6 пункту 133.4 статті 133 Кодексу до неприбуткових організацій, що відповідають вимогам пункту 133.4 статті 133 Кодексу і не є платниками податку на прибуток підприємств, зокрема, можуть бути віднесені благодійні організації.

Тож обов'язковими умовами для благодійної організації у статусі неприбуткової організації є, зокрема, використання своїх доходів виключно для фінансування видатків на своє утримання, реалізації мети (цілей, завдань) та напрямів діяльності, визначених її установчими документами в межах профільного Закону № 5073, а також заборона розподілу доходів або їх частини серед засновників (учасників) такої організації, працівників (крім оплати їхньої праці, нарахування єдиного соціального внеску, виплати компенсацій та інших виплат на користь працівників благодійної організації у встановленому Кодексом порядку), членів органів управління та інших пов'язаних з ними осіб.

При цьому, на період дії правового режиму воєнного, надзвичайного стану не вважається порушенням вимог пункту 133.4 статті 133 Кодексу здійснення неприбутковою організацією передачі майна, надання послуг, благодійної допомоги, використання доходів (прибутків) для фінансування видатків, не пов'язаних з реалізацією мети та напрямів діяльності, передбачених її установчими документами, на цілі та на користь отримувачів, що визначені пунктом 63 підрозділу 4 розділу XX Кодексу.

Отже, у загальному порядку благодійна організація у статусі неприбуткової організації в межах визначених статутом цілей, сфер та видів благодійної діяльності має право здійснювати операції з оплати послуг на користь бенефіціарів в межах виконання благодійних програм на підставі підтверджуючих документів згідно із законодавством України про благодійну

діяльність та за умов дотримання вимог пункту 133.4 статті 133 Кодексу. При цьому, якщо такі операції здійснюються за грантові кошти, то мають бути дотримані умови цільового використання зазначених коштів.

У разі недотримання неприбутковою організацією вимог, встановлених пунктом 133.4 статті 133 Кодексу (з урахуванням положень пункту 63 підрозділу 4 розділу XX Кодексу), така організація підлягає виключенню з Реєстру з визначенням податкового зобов'язання з податку на прибуток підприємств відповідно до підпунктів 133.4.3 та 133.4.4 пункту 133.4 статті 133 Кодексу.

Водночас наголошуємо, що будь-які висновки щодо податкового обліку конкретних операцій платників податків можуть надаватися за результатами детального вивчення умов, суттєвих обставин здійснення відповідних господарських операцій та первинних документів, оформленням яких вони супроводжувались (зокрема, дослідженню підлягають відповідні умови грантових програм в межах благодійної діяльності тощо).

Ситуація: Благодійна організація отримує гуманітарну допомогу: шляхом імпорту (оформлення митної декларації за спрощеною процедурою, без сплати ПДВ та мита, з реєстрацією в АС ГД); від українських підприємств – вітчизняних донорів.

Питання: Які саме обсяги гуманітарної допомоги слід відобразити у додатку ГД до Звіту про використання доходів (прибутків) неприбуткової організації:

- лише гуманітарну допомогу, що перетнула митний кордон України та зареєстрована в АС ГД;

- чи також гуманітарну допомогу, отриману від вітчизняних донорів?

Відповідь на питання:

Оскільки відповідно до підпункту 19¹.1.28 пункту 19¹.1 статті 19¹ Кодексу до функцій контролюючих органів належить, зокрема, надання індивідуальних податкових консультацій з питань податкового та іншого законодавства, контроль за додержанням якого покладено на контролюючі органи, питання визнання наданої допомоги гуманітарною та порядку проведення операцій із гуманітарною допомогою не належать до компетенції ДПС.

Відносини, що виникають у сфері справляння податків і зборів, як встановлено в пунктом 1.1 статті 1 Кодексу, регулюються нормами цього Кодексу.

Інші терміни, що застосовуються у Кодексі і не визначаються ним, використовуються у значенні, встановленому іншими законами (пункт 5.3 статті 5 Кодексу).

Правові, організаційні, соціальні засади отримання, надання, оформлення, розподілу і контролю за цільовим використанням гуманітарної допомоги визначаються в Законі України від 22 жовтня 1999 року № 1192-XIV «Про гуманітарну допомогу» (зі змінами) (далі – Закон № 1192).

Законодавство України про гуманітарну допомогу, як встановлено в статті 2 Закону № 1192, складається з Закону № 5073, Закону № 1192, інших

нормативно-правових актів, міжнародних договорів, згода на обов'язковість яких надана Верховною Радою України.

Гуманітарною допомогою згідно з пунктом 2 статті 1 Закону № 1192 є цільова адресна безоплатна допомога у грошовій або натуральній формі, у вигляді безповоротної фінансової допомоги або добровільних пожертвувань, або допомога у вигляді виконання робіт, надання послуг, що надається іноземними та вітчизняними донорами з мотивів гуманності отримувачам гуманітарної допомоги в Україні або за кордоном, які потребують допомоги у зв'язку із соціальною незахищеністю, матеріальною незабезпеченістю, скрутним фінансовим становищем, введенням воєнного або надзвичайного стану, виникненням надзвичайної ситуації або тяжкою хворобою конкретної фізичної особи, а також для підготовки до збройного захисту держави та її захисту у разі збройної агресії або збройного конфлікту.

Отримувачами гуманітарної допомоги є юридичні особи, а також акредитовані представництва іноземних держав, міжнародних та іноземних гуманітарних організацій в Україні (без створення юридичної особи), визначені у встановленому Кабінетом Міністрів України порядку отримувачами гуманітарної допомоги, у межах переліку відповідно до пункту 5 статті 1 Закону № 1192.

Так, відповідно до підпункту «г» пункту 5 статті 1 Закону № 1192 у переліку отримувачів гуманітарної допомоги можуть бути зазначені благодійні організації, утворені у порядку, визначеному Законом № 5073.

Набувачі гуманітарної допомоги – це фізичні та юридичні особи, які потребують допомоги і яким вона безпосередньо надається. Набувачі гуманітарної допомоги із статусом юридичної особи визначаються відповідно до підпунктів «а», «б», «в», «г», «г», «д», «е», «є», «і» пункту 5 статті 1 Закону № 1192 (пункт 6 статті 1 Закону № 1192).

Облік і контроль за отриманням та цільовим використанням гуманітарної допомоги регулюються статті 11 Закону № 1192.

Зазначаємо, що бухгалтерський облік гуманітарної допомоги та відповідна звітність, як встановлено в частині четвертій статті 11 Закону № 1192, здійснюються отримувачами гуманітарної допомоги та набувачами гуманітарної допомоги (юридичними особами) у порядку, встановленому центральним органом виконавчої влади, що забезпечує формування та реалізує державну фінансову політику. У разі відсутності обліку щодо отримання та цільового використання гуманітарної допомоги вона вважається використаною не за цільовим призначенням.

До спеціально уповноважених державних органів із питань гуманітарної допомоги згідно зі статтею 4 Закону № 1192 належить, зокрема, центральний орган виконавчої влади, який забезпечує формування та реалізацію державної політики у сфері гуманітарної допомоги.

Міністерство соціальної політики, сім'ї та єдності України відповідно до абзацу першого пункту 1 Положення про Міністерство соціальної політики, сім'ї та єдності України, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 21 липня 2025 року № 904 «Деякі питання оптимізації системи

центральної влади», є центральним органом виконавчої влади, діяльність якого спрямовується і координується Кабінетом Міністрів України і який забезпечує формування та реалізує державну політику, зокрема, у сфері гуманітарної допомоги.

Тож питання визнання наданої допомоги гуманітарною та порядку проведення операцій із гуманітарною допомогою регулюються законодавством України про гуманітарну допомогу і належать до компетенції Міністерства соціальної політики, сім'ї та єдності України.

Щодо оподаткування благодійної організації у статусі неприбуткової організації

Загальні засади благодійної діяльності в Україні визначаються Законом № 5073, що забезпечує правове регулювання відносин у суспільстві, спрямованих на розвиток благодійної діяльності, утвердження гуманізму і милосердя, забезпечує сприятливі умови для утворення і діяльності благодійних організацій.

Відповідно до підпункту 133.4.6 пункту 133.4 статті 133 Кодексу до неприбуткових організацій, що відповідають вимогам пункту 133.4 статті 133 Кодексу і не є платниками податку на прибуток підприємств, зокрема, можуть бути віднесені благодійні організації.

Пунктом 133.4 статті 133 Кодексу встановлено, що не є платниками податку на прибуток підприємств неприбуткові підприємства, установи та організації у порядку та на умовах, встановлених цим пунктом.

Неприбутковим підприємством, установою та організацією для цілей оподаткування податком на прибуток підприємств є підприємство, установа та організація (далі – неприбуткова організація), що одночасно відповідає вимогам, визначеним підпунктом 133.4.1 пункту 133.4 статті 133 Кодексу.

Доходи (прибутки) неприбуткової організації використовуються виключно для фінансування видатків на утримання такої неприбуткової організації, реалізації мети (цілей, завдань) та напрямів діяльності, визначених її установчими документами (абзац перший підпункту 133.4.2 пункту 133.4 статті 133 Кодексу).

При цьому, на період дії правового режиму воєнного, надзвичайного стану не вважається порушенням вимог пункту 133.4 статті 133 Кодексу здійснення неприбутковою організацією передачі майна, надання послуг, благодійної допомоги, використання доходів для фінансування видатків, не пов'язаних із реалізацією мети та напрямів діяльності, передбачених її установчими документами, на цілі та на користь отримувачів, що визначені пунктом 63 підрозділу 4 розділу XX Кодексу.

Крім того, згідно з підпунктом 133.4.4¹ пункту 133.4 статті 133 Кодексу виплата компенсацій та інших виплат (у тому числі тих, що є додатковим благом) на користь працівників благодійної організації не є підставою для виключення такої благодійної організації з Реєстру, за умови що такі компенсації та інші виплати пов'язані з реалізацією цілей і завдань такої благодійної організації і передбачені її установчими документами та/або організаційно-розпорядчими документами та не суперечать Закону № 5073.

Розмір таких компенсацій та інших виплат у податковому (звітному) році не повинен перевищувати 25 відсотків суми понесених адміністративних витрат такої благодійної організації за податковий (звітний) рік.

У разі недотримання неприбутковою організацією вимог, встановлених пунктом 133.4 статті 133 Кодексу (з урахуванням положень пункту 63 підрозділу 4 розділу XX Кодексу), така неприбуткова організація підлягає виключенню з Реєстру з визначенням податкового зобов'язання з податку на прибуток підприємств відповідно до підпункту 133.4.3 та 133.4.4 пункту 133.4 статті 133 Кодексу.

Щодо податкової звітності, то формування доходів та видатків, які відображаються у Звіті про використання доходів (прибутків) неприбуткової організації, форма якого затверджена наказом Міністерства фінансів України від 17.06.2016 № 553, зареєстрованим у Міністерстві юстиції України 07.07.2016 за № 932/29062 (у редакції наказу Міністерства фінансів України від 28.04.2017 № 469) (далі – Звіт), здійснюється за правилами бухгалтерського обліку, на підставі належним чином складених первинних документів.

Регулювання питань методології бухгалтерського обліку та фінансової звітності здійснюється центральним органом виконавчої влади, що забезпечує формування та реалізує державну політику у сфері бухгалтерського обліку та аудиту, затверджує національні положення (стандарти) бухгалтерського обліку, національні положення (стандарти) бухгалтерського обліку в державному секторі, інші нормативно-правові акти щодо ведення бухгалтерського обліку та складання фінансової звітності (абзац перший частини другої статті 6 Закону України від 16 липня 1999 року № 996-XIV «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні» зі змінами).

Для цілей податкового обліку доходи, одержані неприбутковими організаціями, відображаються в рядках 1.1 – 1.11 частини I Звіту, а суми видатків (витрат) – у рядках 2.1 – 2.6 частини I Звіту. Форма Звіту передбачає заповнення лише тих показників, які відображають особливості діяльності неприбуткової організації залежно від закону, що регулює діяльність відповідної неприбуткової організації.

Зокрема, надходження у вигляді безповоротної фінансової допомоги, добровільних пожертвувань, милосердя тощо, у тому числі благодійної та гуманітарної допомоги, відображаються відповідно в рядках 1.6, 1.6.1, 1.6.2 ГД частини I Звіту.

Інформація щодо операцій із гуманітарною допомогою відображається в додатку ГД до рядків 1.6.2 ГД, 2.4.2 ГД та 3.1 ГД Звіту (далі – додаток ГД до Звіту). Додаток ГД до Звіту подають неприбуткові організації, що є отримувачами та набувачами гуманітарної допомоги.

Отже, у разі отримання благодійною організацією у статусі неприбуткової організації гуманітарної допомоги, що визнається такою згідно із законодавством про гуманітарну допомогу, інформація про операції із такою гуманітарною допомогою підлягає відображенню у додатку ГД до Звіту за правилами бухгалтерського обліку з перенесенням до відповідних рядків частин Звіту у встановленому порядку.

При цьому надходження сум благодійної допомоги, які не визнаються гуманітарною допомогою згідно із законодавством про гуманітарну допомогу, підлягають відображенню у рядку 1.6.1 частини I Звіту.

Ситуація: Благодійна організація має внутрішнє обмеження на адміністративні витрати – не більше 20 % від доходу.

Протягом року організація:

- отримала пожертвування у сумі 100 000 грн;
- понесла витрати на оплату праці директора та бухгалтера у сумі, що перевищує 20 % доходу.

Питання 1: Чи призводить перевищення частки адміністративних витрат до втрати статусу неприбуткової організації?

Питання 2: Якщо так, чи можуть директор і бухгалтер здійснювати свою діяльність на добровільних засадах без нарахування заробітної плати, щоб уникнути втрати статусу неприбутковості?

Відповідь на питання 1 та 2:

Пунктом 133.4 статті 133 Кодексу встановлено, що не є платниками податку на прибуток підприємств неприбуткові підприємства, установи та організації у порядку та на умовах, встановлених цим пунктом.

Так, згідно з підпунктом 133.4.1 пунктом 133.4 статті 133 Кодексу неприбутковим підприємством, установою та організацією для цілей оподаткування податком на прибуток підприємств є підприємство, установа та організація (далі – неприбуткова організація), що одночасно відповідає таким вимогам:

утворена та зареєстрована в порядку, визначеному законом, що регулює діяльність відповідної неприбуткової організації;

установчі документи якої (або установчі документи організації вищого рівня, на підставі яких діє неприбуткова організація відповідно до закону) містять заборону розподілу отриманих доходів (прибутків) або їх частини серед засновників (учасників у розумінні Цивільного кодексу України), членів такої організації, працівників (крім оплати їхньої праці, нарахування єдиного соціального внеску), членів органів управління та інших пов'язаних з ними осіб. Для цілей цього абзацу не вважається розподілом отриманих доходів (прибутків) фінансування видатків, визначених підпунктом 133.4.2 пунктом 133.4 статті 133 Кодексу;

установчі документи якої (або установчі документи організації вищого рівня, на підставі яких діє неприбуткова організація відповідно до закону) передбачають передачу активів одній або кільком неприбутковим організаціям відповідного виду, іншим юридичним особам, що здійснюють недержавне пенсійне забезпечення відповідно до закону (для недержавних пенсійних фондів), або зарахування до доходу бюджету у разі припинення юридичної особи (у результаті її ліквідації, злиття, поділу, приєднання або перетворення). Положення цього абзацу не поширюється на об'єднання та асоціації об'єднань співвласників багатоквартирних будинків та житлово-будівельні кооперативи;

внесена контролюючим органом до Реєстру.

Доходи (прибутки) неприбуткової організації використовуються виключно для фінансування видатків на утримання такої неприбуткової організації, реалізації мети (цілей, завдань) та напрямів діяльності, визначених її установчими документами (абзац перший підпункту 133.4.2 пункту 133.4 статті 133 Кодексу).

Водночас на період дії правового режиму воєнного, надзвичайного стану не вважається порушенням вимог пункту 133.4 статті 133 Кодексу здійснення неприбутковою організацією передачі майна, надання послуг, благодійної допомоги, використання доходів (прибутків) для фінансування видатків, не пов'язаних з реалізацією мети та напрямів діяльності, передбачених її установчими документами, на цілі та на користь отримувачів, що визначені пунктом 63 підрозділу 4 розділу XX Кодексу.

Крім того, згідно з підпунктом 133.4.4¹ пунктом 133.4 статті 133 Кодексу виплата компенсацій та інших виплат (у тому числі тих, що є додатковим благом) на користь працівників благодійної організації не є підставою для виключення такої благодійної організації з Реєстру, за умови що такі компенсації та інші виплати пов'язані з реалізацією цілей і завдань такої благодійної організації і передбачені її установчими документами та/або організаційно-розпорядчими документами та не суперечать Закону № 5073. Розмір таких компенсацій та інших виплат у податковому (звітному) році не повинен перевищувати 25 відсотків суми понесених адміністративних витрат такої благодійної організації за податковий (звітний) рік.

Для неприбуткових організацій, які відповідають вимогам пункту 133.4 статті 133 Кодексу та внесені до Реєстру, встановлюється річний податковий (звітний) період, крім випадків, передбачених підпунктом 133.4.3 пунктом 133.4 статті 133 Кодексу (підпункт 133.4.7 пункт 133.4 статті 133 Кодексу).

Відповідно до підпункту 133.4.6 пункту 133.4 статті 133 Кодексу до неприбуткових організацій, що відповідають вимогам пункту 133.4 статті 133 Кодексу і не є платниками податку на прибуток підприємств, зокрема, можуть бути віднесені благодійні організації.

Загальні засади благодійної діяльності в Україні визначаються Законом № 5073, що забезпечує правове регулювання відносин у суспільстві, спрямованих на розвиток благодійної діяльності, утвердження гуманізму і милосердя, забезпечує сприятливі умови для утворення і діяльності благодійних організацій.

Цілі та сфери, види благодійної діяльності встановлено відповідно статті 3 та статті 5 Закону № 5073.

Установчі документи благодійної організації повинні містити, зокрема, цілі та сфери благодійної діяльності, джерела активів (доходів), порядок контролю і звітності благодійної організації (пункт 2 та пункт 6 частини другої статті 14 Закону № 5073).

Засади діяльності благодійних організацій встановлено статтею 11 Закону № 5073.

Відповідно до статті 16 Закону № 5073 благодійні організації мають право власності та інші речові права на кошти, цінні папери, земельні ділянки, інше нерухоме та рухоме майно, а також нематеріальні активи, якщо інше не встановлено законом або установчими документами.

Використання активів (доходів) та правочини благодійних організацій не повинні суперечити актам законодавства та цілям благодійної діяльності.

При цьому частиною третьою статті 16 Закону № 5073 встановлено, що розмір адміністративних витрат благодійної організації не може перевищувати 20 відсотків доходу цієї організації у поточному році.

Отже, з урахуванням того, що згідно зі статті 16 Закону № 5073 розмір адміністративних витрат благодійної організації не може перевищувати 20 відсотків доходу цієї організації у поточному році і для неприбуткових організацій встановлюється річний податковий (звітний) період, то з метою виконання вимог пункту 133.4 статті 133 Кодексу щодо перебування благодійної організації у Реєстрі, у тому числі щодо цільового використання активів такої організації, зазначений критерій щодо розміру адміністративних витрат такої організації, який розраховується за підсумками відповідного календарного року, має бути дотримано. Тобто перевищення благодійною організацією частки адміністративних витрат у розмірі більше 20 відсотків доходу цієї організації у поточному році призводитиме до втрати такою організацією статусу неприбуткової організації.

У разі недотримання неприбутковою організацією вимог, встановлених пунктом 133.4 статті 133 Кодексу (з урахуванням положень пункту 63 підрозділу 4 розділу XX Кодексу), така неприбуткова організація підлягає виключенню з Реєстру з визначенням податкового зобов'язання з податку на прибуток підприємств відповідно до підпункту 133.4.3 та 133.4.4 пункту 133.4 статті 133 Кодексу.

Крім того повідомляємо, що взяття на облік платників податків юридичних осіб, внесення змін до облікових даних юридичних осіб в органах ДПС здійснюється відповідно до статей 64, 66 Кодексу на підставі відомостей з Єдиного державного реєстру юридичних осіб, фізичних осіб – підприємців та громадських формувань (далі – Єдиний державний реєстр), отриманих у порядку інформаційної взаємодії між Єдиним державним реєстром та інформаційними системами ДПС згідно із Законом України від 15 травня 2003 року № 755-IV «Про державну реєстрацію юридичних осіб, фізичних осіб – підприємців та громадських формувань» (зі змінами).

Згідно з частиною четвертою статті 24 Кодексу законів про працю України (далі – КЗпП) працівник не може бути допущений до роботи без укладення трудового договору, оформленого наказом чи розпорядженням роботодавця, та повідомлення центрального органу виконавчої влади з питань забезпечення формування та реалізації державної політики з адміністрування єдиного внеску на загальнообов'язкове державне соціальне страхування про прийняття працівника на роботу в порядку, встановленому Кабінетом Міністрів України.

Відповідно до пункту 66.4 статті 66 Кодексу платники податків - юридичні особи та їх відокремлені підрозділи зобов'язані подати контролюючому органу

відомості стосовно осіб, відповідальних за ведення бухгалтерського та/або податкового обліку юридичної особи, її відокремлених підрозділів, у 10-денний строк з дня взяття на облік чи виникнення змін у облікових даних платників податків, шляхом подання заяви у порядку, визначеному центральним органом виконавчої влади, що забезпечує формування та реалізує державну фінансову політику. Відповідальність за неподання такої інформації визначається цим Кодексом.

Крім того, відповідно до пункту 1 Положення про Міністерство економіки, довкілля та сільського господарства України, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 21 липня 2025 року № 903 «Деякі питання Міністерства економіки, довкілля та сільського господарства», Міністерство економіки, довкілля та сільського господарства України є головним органом у системі центральних органів виконавчої влади, що забезпечує формування та реалізує державну політику, зокрема, у сфері праці, трудових відносин.

Тож, оскільки регулювання трудових відносин, встановлених статтею 24 КЗпП, не належить до компетенції ДПС, то з питань правомірності ненарахування доходу у вигляді заробітної плати на користь фізичних осіб, які виконують функції директора та бухгалтера благодійної організації, а також стосовно законодавства про працю доцільно звернутися до Міністерства економіки, довкілля та сільського господарства України.

При цьому норми Кодексу, що встановлюють порядок отримання статусу неприбуткової організації, не регулюють питання трудових відносин.

Ситуація: Благодійна організація, створена з метою реалізації програм для військовослужбовців, ветеранів та членів їхніх родин, уклала меморандум, відповідно до якого зобов'язалася:

- здійснити реконструкцію та облаштування приміщення підприємства «А»;
- придбати технічне та офісне обладнання.

У зазначеному приміщенні проводяться заходи в межах статутної діяльності БО.

Благодійна організація не є власником приміщення і не має договору оренди, але користується ним на підставі меморандуму.

Питання: Чи може оплата ремонту та облаштування такого приміщення вважатися нецільовим використанням коштів благодійної організації?

Відповідь на питання:

Пунктом 133.4 статті 133 Кодексу встановлено, що не є платниками податку на прибуток підприємств неприбуткові підприємства, установи та організації у порядку та на умовах, встановлених цим пунктом.

Так, згідно з підпунктом 133.4.1 пункту 133.4 статті 133 Кодексу неприбутковим підприємством, установою та організацією для цілей оподаткування податком на прибуток підприємств є підприємство, установа та організація (далі – неприбуткова організація), що одночасно відповідає таким вимогам:

утворена та зареєстрована в порядку, визначеному законом, що регулює діяльність відповідної неприбуткової організації;

установчі документи якої (або установчі документи організації вищого рівня, на підставі яких діє неприбуткова організація відповідно до закону) містять заборону розподілу отриманих доходів (прибутків) або їх частини серед засновників (учасників у розумінні Цивільного кодексу України), членів такої організації, працівників (крім оплати їхньої праці, нарахування єдиного соціального внеску), членів органів управління та інших пов'язаних з ними осіб. Для цілей цього абзацу не вважається розподілом отриманих доходів (прибутків) фінансування видатків, визначених підпунктом 133.4.2 пункту 133.4 статті 133 Кодексу;

установчі документи якої (або установчі документи організації вищого рівня, на підставі яких діє неприбуткова організація відповідно до закону) передбачають передачу активів одній або кільком неприбутковим організаціям відповідного виду, іншим юридичним особам, що здійснюють недержавне пенсійне забезпечення відповідно до закону (для недержавних пенсійних фондів), або зарахування до доходу бюджету у разі припинення юридичної особи (у результаті її ліквідації, злиття, поділу, приєднання або перетворення). Положення цього абзацу не поширюється на об'єднання та асоціації об'єднань співвласників багатоквартирних будинків та житлово-будівельні кооперативи;

внесена контролюючим органом до Реєстру.

Доходи (прибутки) неприбуткової організації використовуються виключно для фінансування видатків на утримання такої неприбуткової організації, реалізації мети (цілей, завдань) та напрямів діяльності, визначених її установчими документами (абзац перший підпункту 133.4.2 пункту 133.4 статті 133 Кодексу).

При цьому, пункт 133.4 статті 133 Кодексу на період дії правового режиму воєнного, надзвичайного стану застосовується з урахуванням положень пункту 63 підрозділу 4 розділу XX Кодексу.

Крім того, згідно з підпунктом 133.4.4¹ пункту 133.4 статті 133 Кодексу виплата компенсацій та інших виплат (у тому числі тих, що є додатковим благом) на користь працівників благодійної організації не є підставою для виключення такої благодійної організації з Реєстру, за умови що такі компенсації та інші виплати пов'язані з реалізацією цілей і завдань такої благодійної організації і передбачені її установчими документами та/або організаційно-розпорядчими документами та не суперечать Закону № 5073. Розмір таких компенсацій та інших виплат у податковому (звітному) році не повинен перевищувати 25 відсотків суми понесених адміністративних витрат такої благодійної організації за податковий (звітний) рік.

Відповідно до підпункту 133.4.6 пункту 133.4 статті 133 Кодексу до неприбуткових організацій, що відповідають вимогам пункту 133.4 статті 133 Кодексу і не є платниками податку на прибуток підприємств, зокрема, можуть бути віднесені благодійні організації.

Тож обов'язковими умовами для благодійної організації у статусі неприбуткової організації є, зокрема, використання своїх доходів виключно для

фінансування видатків на своє утримання, реалізації мети (цілей, завдань) та напрямів діяльності, визначених її установчими документами в межах профільного Закону № 5073, а також заборона розподілу доходів або їх частини серед засновників (учасників) такої організації, працівників (крім оплати їхньої праці, нарахування єдиного соціального внеску, виплати компенсацій та інших виплат на користь працівників благодійної організації у встановленому Кодексом порядку), членів органів управління та інших пов'язаних з ними осіб.

При цьому, на період дії правового режиму воєнного, надзвичайного стану не вважається порушенням вимог пункту 133.4 статті 133 Кодексу здійснення неприбутковою організацією передачі майна, надання послуг, благодійної допомоги, використання доходів (прибутків) для фінансування видатків, не пов'язаних з реалізацією мети та напрямів діяльності, передбачених її установчими документами, на цілі та на користь отримувачів, що визначені пунктом 63 підрозділу 4 розділу XX Кодексу.

У разі недотримання неприбутковою організацією вимог, встановлених пунктом 133.4 статті 133 Кодексу (з урахуванням положень пункту 63 підрозділу 4 розділу XX Кодексу), така організація підлягає виключенню з Реєстру з визначенням податкового зобов'язання з податку на прибуток підприємств відповідно до підпунктів 133.4.3 та 133.4.4 пункту 133.4 статті 133 Кодексу.

Водночас наголошуємо, що кожен конкретний випадок податкових взаємовідносин потребує комплексного аналізу документів та матеріалів, що дозволяють ідентифікувати предмет запиту.

При цьому повідомляємо, що наданої заявником інформації недостатньо для кваліфікації операцій благодійної організації з оплати ремонту та облаштування приміщення в межах виконання меморандуму як такої, що відповідає статутній діяльності не суперечить вимогам пункту 133.4 статті 133 Кодексу. Тому дослідженню підлягають відповідні установчі документи, меморандум та інші документи, пов'язані з питанням звернення.

Ситуація: Щодо податкових наслідків використання неприбутковою організацією транспортного засобу, ввезеного на територію України як гуманітарна допомога.

Питання: Чи має право неприбуткова організація використовувати транспортний засіб, ввезений на територію України як гуманітарна допомога, для власних потреб, пов'язаних із здійсненням статутної діяльності?

Відповідь на питання:

Оскільки відповідно до підпункту 19¹.1.28 пункту 19¹.1 статті 19¹ Кодексу до функцій контролюючих органів належить, зокрема, надання індивідуальних податкових консультацій з питань податкового та іншого законодавства, контроль за додержанням якого покладено на контролюючі органи, питання порядку проведення операцій із гуманітарною допомогою не належать до компетенції ДПС.

Правові, організаційні, соціальні засади отримання, надання, оформлення, розподілу і контролю за цільовим використанням гуманітарної допомоги визначаються в Законі № 1192.

Законодавство України про гуманітарну допомогу, як встановлено в статті 2 Закону № 1192, складається з Закону № 5073, Закону № 1192, інших нормативно-правових актів, міжнародних договорів, згода на обов'язковість яких надана Верховною Радою України.

Гуманітарною допомогою згідно з пунктом 2 статті 1 Закону № 1192 є цільова адресна безоплатна допомога у грошовій або натуральній формі, у вигляді безповоротної фінансової допомоги або добровільних пожертвувань, або допомога у вигляді виконання робіт, надання послуг, що надається іноземними та вітчизняними донорами з мотивів гуманності отримувачам гуманітарної допомоги в Україні або за кордоном, які потребують допомоги у зв'язку із соціальною незахищеністю, матеріальною незабезпеченістю, скрутним фінансовим становищем, введенням воєнного або надзвичайного стану, виникненням надзвичайної ситуації або тяжкою хворобою конкретної фізичної особи, а також для підготовки до збройного захисту держави та її захисту у разі збройної агресії або збройного конфлікту.

Отримувачами гуманітарної допомоги є юридичні особи, а також акредитовані представництва іноземних держав, міжнародних та іноземних гуманітарних організацій в Україні (без створення юридичної особи), визначені у встановленому Кабінетом Міністрів України порядку отримувачами гуманітарної допомоги, у межах переліку відповідно до пункту 5 статті 1 Закону № 1192.

Набувачі гуманітарної допомоги – це фізичні та юридичні особи, які потребують допомоги і яким вона безпосередньо надається. Набувачі гуманітарної допомоги із статусом юридичної особи визначаються відповідно до підпунктів «а», «б», «в», «г», «ґ», «д», «е», «є», «і» пункту 5 статті 1 Закону № 1192 (пункт 6 статті 1 Закону № 1192).

Облік і контроль за отриманням та цільовим використанням гуманітарної допомоги регулюються статтею 11 Закону № 1192.

До спеціально уповноважених державних органів із питань гуманітарної допомоги згідно зі статтею 4 Закону № 1192 належить, зокрема, центральний орган виконавчої влади, який забезпечує формування та реалізацію державної політики у сфері гуманітарної допомоги.

Міністерство соціальної політики, сім'ї та єдності України відповідно до абзацу першого пункту 1 Положення про Міністерство соціальної політики, сім'ї та єдності України, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 21 липня 2025 року № 904 «Деякі питання оптимізації системи центральних органів виконавчої влади», є центральним органом виконавчої влади, діяльність якого спрямовується і координується Кабінетом Міністрів України і який забезпечує формування та реалізує державну політику, зокрема, у сфері гуманітарної допомоги.

Тож питання порядку проведення операцій із гуманітарною допомогою регулюються законодавством України про гуманітарну допомогу і належать до компетенції Міністерства соціальної політики, сім'ї та єдності України.

Щодо оподаткування неприбуткової організації

Пунктом 133.4 статті 133 Кодексу встановлено, що не є платниками податку на прибуток підприємств неприбуткові підприємства, установи та організації у порядку та на умовах, встановлених цим пунктом.

Неприбутковим підприємством, установою та організацією для цілей оподаткування податком на прибуток підприємств є підприємство, установа та організація (далі – неприбуткова організація), що одночасно відповідає вимогам, визначеним підпунктом 133.4.1 пункту 133.4 статті 133 Кодексу.

Доходи (прибутки) неприбуткової організації використовуються виключно для фінансування видатків на утримання такої неприбуткової організації, реалізації мети (цілей, завдань) та напрямів діяльності, визначених її установчими документами (абзац перший підпункту 133.4.2 пункту 133.4 статті 133 Кодексу).

При цьому, на період дії правового режиму воєнного, надзвичайного стану не вважається порушенням вимог пункту 133.4 статті 133 Кодексу здійснення неприбутковою організацією передачі майна, надання послуг, благодійної допомоги, використання доходів для фінансування видатків, не пов'язаних із реалізацією мети та напрямів діяльності, передбачених її установчими документами, на цілі та на користь отримувачів, що визначені пунктом 63 підрозділу 4 розділу XX Кодексу.

Щодо податкової звітності, то формування доходів та видатків, які відображаються у Звіті про використання доходів (прибутків) неприбуткової організації, форма якого затверджена наказом Міністерства фінансів України від 17.06.2016 № 553, зареєстрованим у Міністерстві юстиції України 07.07.2016 за № 932/29062 (у редакції наказу Міністерства фінансів України від 28.04.2017 № 469) (далі – Звіт), здійснюється за правилами бухгалтерського обліку, на підставі належним чином складених первинних документів.

Регулювання питань методології бухгалтерського обліку та фінансової звітності здійснюється центральним органом виконавчої влади, що забезпечує формування та реалізує державну політику у сфері бухгалтерського обліку та аудиту, затверджує національні положення (стандарти) бухгалтерського обліку, національні положення (стандарти) бухгалтерського обліку в державному секторі, інші нормативно-правові акти щодо ведення бухгалтерського обліку та складання фінансової звітності (абзац перший частини другої статті 6 Закону України від 16 липня 1999 року № 996-XIV «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні» зі змінами).

Для цілей податкового обліку доходи, одержані неприбутковими організаціями, відображаються в рядках 1.1 – 1.11 частини I Звіту, а суми видатків (витрат) – у рядках 2.1 – 2.6 частини I Звіту. Форма Звіту передбачає заповнення лише тих показників, які відображають особливості діяльності неприбуткової організації залежно від закону, що регулює діяльність відповідної неприбуткової організації.

Зокрема, надходження у вигляді безповоротної фінансової допомоги, добровільних пожертвувань, милосердя тощо, у тому числі благодійної та гуманітарної допомоги, відображаються відповідно в рядках 1.6, 1.6.1, 1.6.2 ГД частини I Звіту.

Інформація щодо операцій із гуманітарною допомогою відображається в додатку ГД до рядків 1.6.2 ГД, 2.4.2 ГД та 3.1 ГД Звіту (далі – додаток ГД до Звіту). Додаток ГД до Звіту подають неприбуткові організації, що є отримувачами та набувачами гуманітарної допомоги.

Зауважимо, що бухгалтерський облік гуманітарної допомоги та відповідна звітність, як встановлено в частині четвертій статті 11 Закону № 1192, здійснюються отримувачами гуманітарної допомоги та набувачами гуманітарної допомоги (юридичними особами) у порядку, встановленому центральним органом виконавчої влади, що забезпечує формування та реалізує державну фінансову політику. У разі відсутності обліку щодо отримання та цільового використання гуманітарної допомоги вона вважається використаною не за цільовим призначенням.

У разі отримання неприбутковою організацією, внесеною до Реєстру, гуманітарних вантажів, що визнаються гуманітарною допомогою згідно із законодавством про гуманітарну допомогу, інформація щодо операцій із такою гуманітарною допомогою підлягає відображенню у додатку ГД до Звіту за правилами бухгалтерського обліку з перенесенням до відповідних рядків частин Звіту у встановленому порядку.

Отже, у випадку використання неприбутковою організацією гуманітарної допомоги не за цільовим призначенням, а для власних потреб, пов'язаних із здійсненням статутної діяльності, проведення таких операцій призводитиме до порушення вимог законодавства про гуманітарну допомогу та відповідно пункту 133.4 статті 133 Кодексу щодо перебування такої організації у Реєстрі.

При цьому показники розділу IV «Гуманітарна допомога, використана не за цільовим призначенням, за звітний (податковий) рік» додатка ГД до Звіту заповнюються у разі розподілу гуманітарної допомоги не за цільовим призначенням, або у разі відсутності бухгалтерського обліку отримання та цільового використання гуманітарної допомоги із відображенням інформації у графах 2 – 7. Сумарне значення показників графи 7 розділу IV додатка ГД до Звіту переноситься у рядок 3.1 ГД частини II Звіту.

Відповідно до підпункту 133.4.3 пункту 133.4 статті 133 Кодексу у разі недотримання неприбутковою організацією вимог, визначених цим пунктом, а для релігійної організації - вимог, визначених абзацом другим підпункту 133.4.1 і підпунктом 133.4.2 пункту 133.4 статті 133 Кодексу, така неприбуткова організація зобов'язана подати у строк, визначений для місячного податкового (звітного) періоду, звіт про використання доходів (прибутків) неприбуткової організації за період з початку року (або з початку визнання організації неприбутковою в установленому порядку, якщо таке визнання відбулося пізніше) по останній день місяця, в якому вчинено таке порушення, та зазначити і сплатити суму самостійно нарахованого податкового зобов'язання з податку на прибуток. Податкове зобов'язання розраховується

виходячи із суми операції (операцій) нецільового використання активів. Така неприбуткова організація виключається контролюючим органом з Реєстру та вважається платником податку на прибуток для цілей оподаткування з першого дня місяця, наступного за місяцем, у якому вчинено таке порушення.

Ситуація: Благодійна організація надає допомогу населенню, зокрема:

- роздає хліб на територіях поблизу тимчасово окупованих територій;
- організовує харчування у вигляді приготовлених обідів.

Особи, які отримують допомогу, не мають можливості надати ідентифікаційні коди або інші персональні дані.

Питання: Чи існує ризик втрати статусу неприбуткової організації у разі відсутності персоніфікованих підтверджених документів, з яких можливо встановити, хто саме та в якій кількості отримав благодійну допомогу?

Відповідь на питання:

Згідно з пунктом 44.1 статті 44 Кодексу для цілей оподаткування платники податків зобов'язані вести облік доходів, витрат та інших показників, пов'язаних з визначенням об'єктів оподаткування та/або податкових зобов'язань, на підставі первинних документів, реєстрів бухгалтерського обліку, фінансової звітності, інших документів, інформації, пов'язаних з обчисленням і сплатою податків і зборів, ведення яких передбачено законодавством.

Платникам податків забороняється формування показників податкової звітності, митних декларацій на підставі даних, не підтверджених документами, що визначені абзацом першим пункту 44.1 статті 44 Кодексу.

Пунктом 133.4 статті 133 Кодексу визначено, що не є платниками податку на прибуток підприємств неприбуткові підприємства, установи та організації у порядку та на умовах, встановлених цим пунктом.

Неприбутковим підприємством, установою та організацією для цілей оподаткування податком на прибуток підприємств є підприємство, установа та організація (далі – неприбуткова організація), що одночасно відповідає вимогам, встановленим підпунктом 133.4.1 пункту 133.4 статті 133 Кодексу.

Серед обов'язкових умов перебування організації у статусі неприбуткової є, зокрема, використання своїх доходів виключно для фінансування видатків на утримання такої неприбуткової організації, реалізації мети (цілей, завдань) та напрямів діяльності, визначених її установчими документами, як це передбачено абзацом першим підпункту 133.4.2 пункту 133.4 статті 133 Кодексу, та нездійснення розподілу доходів (прибутків) або їх частини серед засновників (учасників), членів такої неприбуткової організації, працівників (крім оплати їхньої праці, нарахування єдиного соціального внеску), членів органів управління та інших пов'язаних з ними осіб (абзац третій підпункту 133.4.1 пункту 133.4 статті 133 Кодексу).

При цьому, пункт 133.4 статті 133 Кодексу на період дії правового режиму воєнного, надзвичайного стану застосовується з урахуванням положень пункту 63 підрозділу 4 розділу XX Кодексу.

Відповідно до підпункту 133.4.6 пункту 133.4 статті 133 Кодексу до неприбуткових організацій, що відповідають вимогам пункту 133.4 статті 133 Кодексу і не є платниками податку на прибуток підприємств, зокрема, можуть бути віднесені благодійні організації.

Загальні засади благодійної діяльності в Україні визначаються Законом № 5073, що забезпечує правове регулювання відносин у суспільстві, спрямованих на розвиток благодійної діяльності, утвердження гуманізму і милосердя, забезпечує сприятливі умови для утворення і діяльності благодійних організацій.

Тож обов'язковими умовами для благодійної організації у статусі неприбуткової організації є, зокрема, використання своїх доходів виключно для фінансування видатків на своє утримання, реалізації мети (цілей, завдань) та напрямів діяльності, визначених її установчими документами в межах профільного Закону № 5073, а також заборона розподілу доходів або їх частини серед засновників (учасників) такої організації, працівників (крім оплати їхньої праці, нарахування єдиного соціального внеску, виплати компенсацій та інших виплат на користь працівників благодійної організації у встановленому Кодексом порядку), членів органів управління та інших пов'язаних з ними осіб.

При цьому, на період дії правового режиму воєнного, надзвичайного стану не вважається порушенням вимог пункту 133.4 статті 133 Кодексу здійснення неприбутковою організацією передачі майна, надання послуг, благодійної допомоги, використання доходів (прибутків) для фінансування видатків, не пов'язаних з реалізацією мети та напрямів діяльності, передбачених її установчими документами, на цілі та на користь отримувачів, що визначені пунктом 63 підрозділу 4 розділу XX Кодексу.

У разі недотримання неприбутковою організацією вимог, встановлених пунктом 133.4 статті 133 Кодексу (з урахуванням положень пункту 63 підрозділу 4 розділу XX Кодексу), така організація підлягає виключенню з Реєстру неприбуткових установ та організацій з визначенням податкового зобов'язання з податку на прибуток підприємств відповідно до підпунктів 133.4.3 та 133.4.4 пункту 133.4 статті 133 Кодексу.

Для цілей податкового обліку доходи, одержані неприбутковими організаціями, відображаються у рядках 1.1 – 1.11 частини I Звіту, а суми видатків (витрат) – у рядках 2.1 – 2.6 частини I Звіту. Форма Звіту передбачає заповнення лише тих показників, які відображають особливості діяльності неприбуткової організації в залежності від закону, що регулює діяльність відповідної неприбуткової організації.

Зокрема, надходження неприбуткової організації у вигляді безповоротної фінансової допомоги, добровільних пожертвувань, милосердя тощо, у тому числі благодійної та гуманітарної допомоги, відображаються відповідно в рядках 1.6, 1.6.1, 1.6.2 ГД частини I Звіту.

Видатки (витрати) неприбуткової організації у вигляді безповоротної фінансової допомоги, добровільних пожертвувань, милосердя тощо, у тому числі благодійної та гуманітарної допомоги, відображаються відповідно в рядках 2.4, 2.4.1, 2.4.2 ГД частини I Звіту.

При цьому формування доходів та видатків, що відображаються у Звіті, здійснюється за правилами бухгалтерського обліку.

Згідно зі статтею 9 Закону України від 16 липня 1999 року № 996-XIV «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні» зі змінами підставою для бухгалтерського обліку господарських операцій є первинні документи.

Первинні документи можуть бути складені у паперовій або в електронній формі та повинні мати обов'язкові реквізити, визначені частиною другою статті 9 вказаного Закону.

Порядок створення, прийняття і відображення у бухгалтерському обліку, а також зберігання первинних документів встановлено Положенням про документальне забезпечення записів у бухгалтерському обліку, затвердженим наказом Міністерства фінансів України від 24.05.1995 № 88, зареєстрованим в Міністерстві юстиції України 05.06.1995 за № 168/704, зі змінами.

Регулювання питань методології бухгалтерського обліку та фінансової звітності здійснюється центральним органом виконавчої влади, що забезпечує формування та реалізує державну політику у сфері бухгалтерського обліку та аудиту, затверджує національні положення (стандарти) бухгалтерського обліку, національні положення (стандарти) бухгалтерського обліку в державному секторі, інші нормативно-правові акти щодо ведення бухгалтерського обліку та складання фінансової звітності (абзац перший частини другої статті 6 Закону України від 16 липня 1999 року № 996-XIV «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні» зі змінами).

Таким чином, питання бухгалтерського обліку операцій із надання благодійної допомоги та їх документального підтвердження належать до компетенції Міністерства фінансів України.
